

હેમચન્દ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ

૧૧ જુલાઈ, ૨૦૧૬ ના રોજની મીટિંગમાં સુધારેલ બે વર્ષીય બી.એડ.
અભ્યાસક્રમ

નોંધ : લાલ રંગથી લખેલ અભ્યાસક્રમના મુદ્દા દૂર કરેલ છે જ્યારે વાદળી
રંગથી લખાયેલ અભ્યાસક્રમના મુદ્દા ઉમેરેલ છે.

EDUCATIONAL RULES AND GUIDELINES

B.Ed. Programme

Objectives:

The main objective of this programme is to prepare teachers for Upper Primary (Classes VI-VIII), Secondary (Classes IX-X) & Higher Secondary (Classes XI-XII) schools.

The B.Ed. programme enables student teacher to-

- Acquire competence to teach subjects of his/her specialization on the basis of accepted principles of learning and teaching in the context of NCF 2005 and NCFTE 2009.
- Develop skills, understanding, interests and attitude which enable him/her to foster all-round growth and development of the children under his/her care.
- Develop skills in identifying, selecting, innovating and organizing learning experiences for teaching the required subjects.
- Develop understanding of psychological principles of 'growth and development', 'individual differences and similarities' and 'cognitive and affective learning'.
- Develop skills in guiding and counseling the children in solving their personal as well as academic problems.
- Understand the role of the home, the peer group and the community in shaping the personality of the child and help to develop an amicable home-school relationship for mutual benefit.
- Understand the role of school and community in changing society.
- Understand the administrative structure of school education in Gujarat State.
- Contribute to fill up the gap between theory and practice by dovetailing both appropriately.
- Acquire interactive processes of group reflection, critical thinking and concept formation.
- Understand the nature, purpose, influencing factors and problems of various levels of education in the context of diverse socio-cultural - political & Multilingual Indian Society and resolve them.
- Plan and organize classroom instruction through learner centered techniques for inclusive education.
- Conduct Pedagogical content analysis in subject areas and use it for facilitating learning in the classroom.
- Effective utilization of Information Communication Technology resources, on-line as well as off line for day-to-day classroom teaching, remedial instruction and providing challenging learning to the gifted.

- Develop critical understanding of ICT in Education.
- Become self-regulated learner; develop professional commitment and work as responsible professional.
- Cultivate reflective teaching practices and interface with societal resources.

Edu. R-1: Admission

- (a) **Eligibility:** Candidates with at least 50% Marks either in Bachelor Degree and /or in Master Degree in Science/ Social Sciences/ Humanities, Bachelor in Engineering or Technology with specialization in Science and Mathematics with 55% Marks or any other Qualification equivalent thereto, are eligible for admission to the programme.
- (b) Eligibility criteria for admission to B.Ed. programme in Hemchandracharya North Gujarat University will be according to the qualifications and norms laid down by NCTE/ UGC / Hemchandracharya North Gujarat University / Government of Gujarat from time to time.
- (c) **Reservation:** Reservation of seats for SC/ST/OBC and Handicapped will be as per existing Gujarat Govt. /Central Govt. /University rules.
- (d) **Procedure:** Admission shall be made on merit. The merit will be considered on the basis of marks obtained in the qualifying Examination and / or in the entrance examination or any other selection process as per policy of the State Government/ and the University.

Edu. R-2: Duration and Working Days

B.Ed. Programme is a **full time course** and consists of four semesters as shown in table-I to VI.

- (a) **Duration:** The B.Ed. Programme shall be of a duration of Two Academic Years, which can be completed in a Maximum of Three Years from the date of the admission to the programme.
- (b) **Working Days:** There shall be at least **Two Hundred Working Days each year** exclusive of the period of examination and admission. Institution shall work for a minimum of **thirty six hours a week**, during which physical presence in the institution of all the teachers and student teachers is necessary to ensure their availability for advice, guidance, dialogue and consultation as and when needed.

Edu. R-3: Attendance

- (a) The minimum attendance of student teachers shall have to be 80% for all theory and supervised learning classes, and 90% for school internship.
- (b) It is mandatory for every student to keep 80% of attendance in the college. Principal may condone the attendance of any student not more than 10 % of total attendance to be kept by the student for a genuine and valid reason. In case of serious illness or under extraordinary circumstances, on recommendation of the principal, the executive council shall decide to condone the required attendance of any student. Further provided that, any student participating in sports/cultural activities to represent the

college/the university at university/district/state/ national level the principal shall condone these days as attendance for want of completion of the required attendance by the institute.

Edu. R - 4:Course Design

The programme shall comprise three broad curricular areas – 'Perspectives in Education', 'Curriculum and Pedagogic Studies', and 'Engagement with the Field'. The courses under each of these areas are as follows

Perspectives in Education

1. Childhood and Growing Up
2. Contemporary India and Education
3. Learning and Teaching
4. Gender, School and Society
5. Knowledge and Curriculum
6. Creating an Inclusive School

Curriculum and Pedagogic Studies

1. Language across the Curriculum
2. Understanding Disciplines and Subjects
3. Pedagogy of a School Subject
4. Assessment for Learning
5. Optional Course
 - I. Peace Education
 - II. Vocational Guidance
 - III. Yoga for Holistic Health
 - IV. Environmental Education
 - V. Obligations of a Teacher

Engagement with the Field

1. Activities that run through all the courses indicated as Perspectives in Education and Curriculum and Pedagogic Studies
2. School Internships
3. Enhancing Professional Capacities (EPC)
 - a. Reading and Reflecting on Texts
 - b. Drama and Art in Education
 - c. Application of ICT in Education
 - d. Critical Understanding of ICT
 - e. Understanding the Self

Table – I : B.Ed. Programme Course Structure Semester- I							
Sr.	Course Code	Course Title	THEORY CREDIT (HOURS)	SUPERVISED LEARNING CREDIT (HOURS)	EXTERNAL EXAM (Marks)	INTERNAL EXAM (Marks)	TOTAL (Marks)
1	EDPE 1101	Childhood and Growing Up- A	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
2	EDPE 1103	Learning and Teaching - A	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
3	EDCP 1204	Language across Curriculum	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
4	EDCP 1205	Understanding Disciplines and Subjects	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
5	EDCP 1207.01 to 1207.12	Pedagogy of a School Subject –A	3 (48 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
6	EDCP 1207.01 to 1207.12	Pedagogy of a School Subject –A	3 (48 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
7	EDEPC 1301	Reading and Reflecting on Texts	1 (16 HOURS)	1.5 (48 HOURS)	35	15	50
8	EDEPC 1305	Application of ICT in Education	1 (16 HOURS)	1.5 (48 HOURS)	35	15	50
9	EDSI 1401	School Internship	---	1 (32 HOURS)	00	20	20
10		Internal Test			00	30	30
11		Viva			00	05	05
12		Attendance			00	05	05
Total			16 (256 HOURS)	10 (320 HOURS)	280	180	460

Table – II : B.Ed. Programme Course Structure Semester– II							
Sr.	Course Code	Course Title	THEORY CREDIT (HOURS)	SUPERVISED LEARNING CREDIT (HOURS)	EXTERNAL EXAM (Marks)	INTERNAL EXAM (Marks)	TOTAL (Marks)
1	EDPE 2101	Childhood and Growing Up – B	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
2	EDPE 2103	Learning and Teaching – B	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
3	EDPE 2108	Knowledge and Curriculum –A	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
4	EDCP 1207.01 to 1207.12	Pedagogy of a School Subject – B	3 (48 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
5	EDCP 1207.01 to 1207.12	Pedagogy of a School Subject – B	3 (48 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
6	EDCP 2209	Assessment for Learning–A	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
7	EDCP 2211.01 to 2211.05	Optional (Any One)	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
8	EDEPC 2303	Critical Understanding of ICT	1 (16 HOURS)	1.5 (48 HOURS)	35	15	50
9	EDSI 2402	School Internship	---	1.5 (48 HOURS)	00	40	40
10		Internal Test			00	30	30
11		Viva			00	05	05
12		Attendance			00	05	05
Total			17 (272 HOURS)	10 (320 HOURS)	280	200	480

Table – III : B.Ed. Programme Course Structure Semester– III							
Sr.	Course Code	Course Title	THEORY CREDIT (HOURS)	SUPERVISED LEARNING CREDIT(HOURS)	EXTERNAL EXAM (Marks)	INTERNAL EXAM (Marks)	TOTAL (Marks)
1	EDPE 3102	Contemporary India and Education –A	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
2	EDPE 3108	Knowledge and Curriculum –B	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
3	EDCP 3209	Assessment for Learning –B	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
4	EDEPC 3302	Drama and Art in Education	1 (16 HOURS)	1.5 (48 HOURS)	35	15	50
5	EDSI 3403	School Internship	1.5 (24 HOURS)	10 (320 HOURS)	00	170	170
6		Internal Test			00	20	20
7		Viva			00	05	05
8		Attendance			00	05	05
Total			8.5 (136 HOURS)	14.5 (464 HOURS)	140	260	400

Table – IV: B.Ed. Programme Course Structure Semester– IV							
Sr.	Course Code	Course Title	THEORY CREDIT (HOURS)	SUPERVISED LEARNING CREDIT (HOURS)	EXTERNAL EXAM (Marks)	INTERNAL EXAM (Marks)	TOTAL (Marks)
1	EDPE 4102	Contemporary India and Education–B	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
2	EDPE 4106	Gender, School and Society	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
3	EDPE 4110	Creating an Inclusive School	2 (32 HOURS)	1 (32 HOURS)	35	15	50
4	EDEPC 4304	Understanding the Self	1 (16 HOURS)	1.5 (48HOURS)	35	15	50
5	EDSI 4404	School Internship	1.5 (24 HOURS)	10 (320 HOURS)	00	170	170
6		Internal Test			00	20	20
7		Annual lesson	---	1 (32 HOURS)	60	00	60
8		Viva			00	05	05
9		Attendance			00	05	05
Total			8.5 (136 HOURS)	15.5 (496 HOURS)	200	260	460

Table – V :Summary of B.Ed. Programme									
Semester	Hours			Credit			Examination (Marks)		
	Theory	Supervised Learning	Total	Theory	Supervised Learning	Total	Internal	External	Total
Semester – 1	256	320	576	16	10	26	180	280	460
Semester – 2	272	320	592	17	10	27	200	280	480
Semester – 3	136	464	600	8.5	14.5	23	260	140	400
Semester – 4	136	496	632	8.5	15.5	24	260	200	460
Total	800	1600	2400	50	50	100	900	900	1800

Internal marks for each Course (EDPE, EDCP, EDEPC): - 4 Engagement with Field activities x 3 Marks =12 Marks; 3 Marks for viva of submissions in each course. More details are in Edu. R-7 (f).

Edu. R-5: School Internship

- (a) પ્રશિક્ષણાર્થી શરુઆતમાં વિવિધ શાળાઓ સાથે 24 દિવસ (ચાર અઠવાડિયા) સુધી 'શાળા જોડાણ' ના ભાગરૂપે કામ કરશે. આ દિવસો અભ્યાસક્રમના ભાગરૂપે ગણાશે . આ પ્રથમ તબક્કામાં વિદ્યાર્થીઓ ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ કરશે. આ ટૂંકો સમયગાળો તેમને અધ્યયન -અધ્યાપન પ્રક્રિયાને સમજી તેની સાથે કામ કરવાનો પૂરતો મોકો આપશે . પ્રશિક્ષણાર્થી કુલ 12 પ્રાયોગિક પાઠો (દરેક વિષય માટે 6 પાઠો) વર્ષ દરમ્યાન આપશે.
- (b) પ્રશિક્ષણાર્થીએ શાળામાં અધ્યયન-અધ્યાપન સિવાય નિયમિત શિક્ષકો સાથે સંપર્કમાં રહી બધા કામ રોજરોજ કરવાના રહેશે.
- (c) સંસ્થાએ શાળા સાથે સંપર્કમાં રહી ઈન્ટર્નશીપ માટે શાળા પ્લેસમેન્ટ પ્રોગ્રામ વિગતવાર તૈયાર કરવાનો રહેશે.
- (d) બીજા વર્ષે, તેઓ શાળા નિયુક્તિ (પ્લેસમેન્ટ) હેઠળ સોળ અઠવાડીયા માટે બે ભાગમાં કામ કરશે . પહેલો ભાગ ત્રીજા સેમેસ્ટર અને બીજો ભાગ ચોથા સેમેસ્ટરમાં રહેશે. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને ઉચ્ચ પ્રાથમિક તેમજ માધ્યમિક/ઉચ્ચ માધ્યમિક એમ બન્ને કક્ષાએ કાર્ય ફાળવવું વધુ ઈચ્છનીય રહેશે . એક તાલીમાર્થી એક શાળામાં ઓછામાં ઓછા બે મહિનાકે વધુમાં વધુ ચાર મહિના ઈન્ટર્નશીપ કરવાની રહેશે . **પ્રશિક્ષણાર્થીને બે કરતાં વધુ શાળાઓમાં ઈન્ટર્નશીપ અનુભવ મેળવવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં** આ સમય દરમિયાન, શાળામાં તેમની ભૂમિકા એક 'એપ્રેન્ટીસ' અને વિષય અધ્યાપક દ્વારા આયોજીત રૂપરેખા પર આધીન રહેશે . તેઓ શાળાના તમામ પાસાઓની કામગીરીમાં રોકાયેલા રહેશે.
- (e) ઈન્ટર્નશીપ માટે પૂરી પાડવામાં આવેલ આ થિયરી ક્રેડિટ્સને પૂર્વ ઈન્ટર્નશીપ અભિસ્થાપન , તૈયારી અને પ્રતિભાવ માટે ઉપયોગ કરવામાં આવશે.

ઈન્ટર્નશીપ

ઈન્ટર્નશીપ પહેલાની પ્રવૃત્તિઓ	ઈન્ટર્નશીપ પછીની પ્રવૃત્તિઓ
• Orientation અભિસ્થાપન • પાઠ આયોજનની તૈયારી • શૈક્ષણિક સાધનોની તૈયારી	• સબમીશન • ઈન્ટર્નશીપ અનુભવનું ચિંતન અને વર્ણન • પ્રતિભાવ

સારણી – VI ઈન્ટર્નશીપ દરમ્યાનની પ્રવૃત્તિઓ		
સેમેસ્ટર - I		
ક્રમ	પ્રવૃત્તિ	ગુણ
1	પ્રાયોગિક પાઠો (શિક્ષણ અભ્યાસ) 4 સેતુપાઠ (દરેક વિષય માટે 2) 4 માઈક્રોટીચિંગ [બંને પેડાગોગીમાં અલગ અલગ કૌશલ્યના બે-બે પાઠ (કુલ-૪ પાઠ અને ૧૦ ગુણ)] 2 સેતુપાઠ [બંને પેડાગોગીમાં એક એક સેતુપાઠ કે સ્ટ્રે લેસન (કુલ બે પાઠ અને ૧૦ ગુણ)]	20
સેમેસ્ટર – II		
1	પ્રાયોગિક પાઠો (શિક્ષણ અભ્યાસ) 8 સેતુપાઠ (દરેક વિષય માટે 4)	40

કાર્યોનું મૂલ્યાંકન
સેમેસ્ટર – ૩ ની ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓના મૂલ્યાંકનનું શાળા અને કોલેજ કક્ષાએ વિભાજન

ક્રમ	શાળાકીય	શાળા કક્ષાના ગુણ	કોલેજ કક્ષાના ગુણ	કુલ ગુણ
1	30 પ્રાયોગિક પાઠો પૈકી નીચે મુજબના પાઠો આપવા અનિવાર્ય 2 ICT આધારિત પાઠ (દરેક મેથડ સાથે) 2 પાઠ રચનાવાદ અભિગમ આધારિત (દરેક મેથડ સાથે) 10 પાઠ છૂટા પાઠ આયોજન (દરેક મેથડ સાથે)	30	30	60
2	અવલોકન શાળા કક્ષાએ શિક્ષકોના 10 પાઠોનું અવલોકન પ્રશિક્ષણાર્થીએ પોતાના વિષયના 10 પાઠોનું અવલોકન અન્ય વિષયના 20 પાઠોનું અવલોકન	10	10	20
3	શાળા કક્ષાએ વિદ્યાર્થીલક્ષી કોઈ એક પ્રવૃત્તિનું આયોજન કરવું • પ્રદર્શન • વિદ્યાર્થી સેમિનાર • જૂથ ચર્ચા • ક્ષેત્ર પ્રવાસ • ક્વીઝ • વિજ્ઞાન મેળો	10	-	10
4	ફોર્મેટીવ મૂલ્યાંકન • આયોજન • અમલ • મૂલ્યાંકન • રેકોર્ડ રાખવા • વિદ્યાર્થીઓ સાથે ગુણની વાતચીત	10	-	10
5	શાળા કક્ષાએ નીચેની જેવી સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ પૈકી એકનું આયોજન કરવું • યોગ • વિવિધ રમતો • બાગાયતી કામ • શાળા સ્વચ્છતા અભિયાન • પ્રાર્થના સભા આયોજન • સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ • માર્ગદર્શન અને પરામર્શ	10	-	10
6	ક્રિયાત્મક સંશોધન	05	05	10
7	શાળા રેકોર્ડ રાખવા • હાજરી • પરિણામ • અન્ય સૂચવાયેલ પ્રવૃત્તિ	05	05	10
8	સ્વરચિત શૈક્ષણિક સાધન	05	05	10
9	ચિંતનાત્મક જર્નલ	-	10	10
10	ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓની કોલેજમાં રજૂઆત	-	20	20
	કુલગુણ	85	85	170

સેમેસ્ટર – III (EDSI 3401)		
ક્રમ	શાળાકીય પ્રવૃત્તિ	ગુણ
1	પ્રાયોગિક પાઠો (શિક્ષણ અભ્યાસ) 30 પાઠ (દરેક વિષય માટે 15) આ 30 પાઠો પૈકી તાલીમાર્થી નીચે મુજબ પાઠો આપવા જોઈશે. દરેક વિષય માટે 2 ICT આધારિત પાઠ (ડિજિટલ પાઠ) દરેક વિષય માટે 1 પાઠ સ્વનિર્મિત શૈક્ષણિક સાધન સાથે દરેક વિષય માટે 2 પાઠ રચનાવાદ અભિગમ આધારિત	60
2	અવલોકન 10 અવલોકનો શાળા શિક્ષકના પાઠો 10 અવલોકનો તાલીમાર્થીઓના પોતાના વિષય માટે પાઠો 20 અવલોકનો તાલીમાર્થીઓના પાઠો (કોઈપણ વિષય માટે)	20
3	નીચેની પ્રવૃત્તિઓ પૈકી કોઈ એકનું આયોજન કરો પ્રદર્શન જૂથ ચર્ચા ક્ષેત્ર પ્રવાસ વિદ્યાર્થી સેમિનાર ક્વીઝ વિજ્ઞાન મેળો	10
4	ફોર્મેટીવ મૂલ્યાંકન : આયોજન રેકોર્ડ રાખવા અમલ વિદ્યાર્થીઓ સાથે ગુણની વાતચીત મૂલ્યાંકન	10
5	નીચેની સહાભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ પૈકી કોઈ એકનું આયોજન કરો સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ યોગ માર્ગદર્શન અને પરામર્શ પ્રકૃતિ અભ્યાસ શાળાના આચાર્ય કે વિદ્યાર્થી દ્વારા સૂચિત કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ સ્મતો પ્રાર્થના સભાનું આયોજન બાગાયતી કામ શાળામાં સ્વચ્છતા અભિયાન	10
6	ક્રિયાત્મક સંશોધન	10
7	શાળા રેકોર્ડ રાખવા : હાજરી પરિણામ શાળાના અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા સૂચવાયેલ	5
8	સ્વરચિત શૈક્ષણિક સાધન	10
9	ચિંતનાત્મક જર્નલ	15
10	ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓની કોલેજમાં રજુઆત	20
કુલ		170

સેમેસ્ટર – ૪ની ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓના મૂલ્યાંકનનું શાળા અને કોલેજ કક્ષાએ વિભાજન

ક્રમ	શાળાકીય	શાળા કક્ષાના ગુણ	કોલેજ કક્ષાના ગુણ	કુલ ગુણ
1	30 પ્રાયોગિક પાઠો પૈકી નીચે મુજબના પાઠો આપવા અનિવાર્ય 1 ICT આધારિત પાઠ (દરેક મેથડ સાથે) 2 પાઠ રચનાવાદ અભિગમ આધારિત (દરેક મેથડ સાથે) 07 પાઠ છૂટા પાઠ આયોજન (દરેક મેથડ સાથે)	30	30	60
2	અવલોકન શાળા કક્ષાએ શિક્ષકોના 10 પાઠોનું અવલોકન પ્રશિક્ષણાર્થીએ પોતાના વિષયના 10 પાઠોનું અવલોકન અન્ય વિષયના 20 પાઠોનું અવલોકન	10	10	20
3	નિદાનાત્મક કસોટી અને ઉપચારાત્મક શિક્ષણ (કોઈ એક વિષય માટે)	10	-	10
4	નવી પ્રથાઓ	05	05	10
5	શાળા સમયપત્રક અને વાર્ષિક આયોજનની રચના	05	-	05
6	શાળામાં પુસ્તકાલય અને પ્રયોગશાળાઓ (વિજ્ઞાન / ભાષા / કોમ્પ્યુટર અને મનોવિજ્ઞાન) ની જાળવણી.	05	-	05
7	શાળા રેકૉર્ડ રાખવા • હાજરી • પરિણામ • અન્ય સૂચવાયેલ પ્રવૃત્તિ	05	-	05
8	નીચેની મીટિંગો પૈકી કોઈ એક મીટિંગમાં ભગીદારી QDC/CRC/BRC/SVS/SMC/BISAG આંતરક્રિયા/ વાલી મીટિંગ/ સ્ટાફ મીટિંગ	05	-	05
9	યોગ	05	-	05
10	વિષયમંડળ	05	05	10
11	ચિંતનાત્મક જર્નલ	-	15	15
12	ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓની કોલેજમાં રજૂઆત	-	20	20
	કુલગુણ	85	85	170

સેમેસ્ટર – IV (EDSI 4402)		
ક્રમ	શાળાકીય પ્રવૃત્તિ	ગુણ
1	પ્રાયોગિક પાઠો (શિક્ષણ અભ્યાસ) 30 પાઠ (દરેક વિષય માટે 15 પાઠ) આ 30 પાઠો પૈકી તાલીમાર્થી નીચે મુજબ પાઠો આપવા જોઈશે. • 1 એકમ પાઠ (5 પાઠથી ઓછા નહી) (દરેક વિષય માટે) • 1 ICT આધારિત પાઠ (ડિજિટલ પાઠ) (દરેક વિષય માટે) • 2 પાઠ રચનાવાદ અભિગમ આધારિત (દરેક વિષય માટે)	60
2	અવલોકન • 10 અવલોકનો શાળા શિક્ષકના પાઠો • 10 અવલોકન તાલીમાર્થીઓના પાઠો (પોતાના વિષય માટે) • 20 અવલોકન તાલીમાર્થીઓના પાઠો (કોઈપણ વિષયો માટે)	20
3	નિદાનાત્મક કસોટી અને ઉપચારાત્મક શિક્ષણ (કોઈ એક વિષય માટે)	10
4	નવી પ્રથાઓ (Innovative Practices)	10
5	શાળા સમયપત્રક અને વાર્ષિક આયોજનની રચના	5
6	શાળામાં પુસ્તકાલય અને પ્રયોગશાળાઓ (વિજ્ઞાન/ભાષા/કમ્પ્યુટર/મનોવિજ્ઞાન)ની જાળવણી.	5
7	શાળા રેકૉર્ડ રાખવા : • હાજરી • પરિણામ • શાળાના અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા સૂચવાયેલ	5
8	નીચેની મીટિંગો પૈકી કોઈ એકમાં મીટિંગમાં ભાગીદારી QDC / CRC / BRC / SVS / SMC / BISAG આંતરક્રિયા / વાલી મીટિંગ/ સ્ટાફ મીટિંગ	5
9	યોગ	5
10	વિષય ફોરમ/ ક્લબ	10
11	ચિંતનાત્મક જર્નલ	15
12	ઈન્ટર્નશીપ પ્રવૃત્તિઓની કોલેજમાં રજુઆત	20
કુલ		170

Edu. R-6: Practice Teaching

- Not more than two lessons per day by a student teacher will be allowed. All the practice teaching lessons should be given under the supervision of a member of the teaching staff of the college OR concerned visiting lecturers registered by the University OR Head Master of upper primary/secondary / higher secondary schools OR senior teacher of upper primary/secondary / higher secondary schools.
- Student teacher should use all available audio-visual equipments in his / her lessons.
- Science student teacher has to demonstrate two science experiments related to school syllabus during the practical lessons in the practicing schools.
- A student teacher has to prepare and deliver six digital lessons during the programme.

Edu. R-7: Examination

- The examination for Semester-I to IV of the B.Ed. programme shall consist of Written Examination and Annual Lesson (External), Engagement with field, Practice teaching, and other work in the college and school according to table I to VI (Internal).

- (b) Written Examination and Annual Lesson (External), Engagement with field, Practice teaching, and other work in the college and school will be carried out according to table I to VI (Internal).
- (c) Written Examination and Annual Lesson (External), will be taken after each semester's attendance at an Education college or a B.Ed. Department of Hemchandracharya North Gujarat University as required in EduR-2.
- (d) Student teacher will not be permitted to appear for Annual Lesson exam in Semester IV unless they produce a completion certificate of practical work done to the satisfaction of the Head of the Education College or B.Ed. department of Hemchandracharya North Gujarat University.
- (e) In Annual Lesson examination, student teachers will be tested in their practical skill of class management and teaching the two subjects of their choices.
- (f) For Engagement with Field activities, student teacher **has to conduct one activity each from all four categories in each course** [i.e. (1) Seminar/ Workshop / Group Discussion / Quiz, (2) Library Engagement / Laboratory Engagement, (3) Social Engagement / Community Engagement, (4) Observation / Case Study/ Research / ICT / Resource Generation / Any Other]
- (g) The student teacher will be required to keep the following for the inspection of the examiner at the Annual Lesson Examination in semester IV.
 - a. A note-book containing the criticism on the demonstration lessons and of the lessons of other candidates. Minimum 92 observed by them during the Programme. [Minimum 2 observations of Faculty, Minimum 30 observations of a School Teacher, Minimum 60 observation of peer]
 - b. A journal/ journals containing notes of at least 72 lessons given during all four semesters and the criticism of the guide/mentor therein.
 - c. A list of audio-visual equipment which the student teacher has utilized during the programme in lessons given by him/her.
 - d. Completion certificates of internships from the school principal and internal submissions' completion certificate of practical work by the Head of the Education College or B.Ed. department of Hemchandracharya North Gujarat University.

Edu. R-8 : Term Grant

- (a) A candidate if has completed all the submissions and has attended required number of days, shall be eligible to join the next consecutive 2nd or 3rd semester even if he/she has not appeared or cleared the external examination of that semester.
- (b) A candidate should have cleared the external examination of Semester I for joining Sem. - IV.

Edu. R-9: Standard of Passing, Gold Medal, Rank and Grade distribution

- (a) To pass each Semester examination, a candidate must obtain at least 40 percent of the marks in each course and secure 50 percent in aggregate of the all courses. Candidate has to obtain 50 percent of Internal marks.
- (b) To pass the Semester-4 examination, a candidate must obtain at least 40 percent of the marks in each course and has to secure 50 percent in aggregate of the all courses. Candidate has to obtain 50 percentage in Annual Lessons and Internal marks.
- (c) If a candidate passes in the Practice Teaching and other Internals but fails in the aggregate of courses in external examination, the marks obtained by him in the Practice Teaching shall be carried over to the subsequent Semester to semesters.
- (d) If a candidate passes in the aggregate of courses external examination and fails in the Practice Teaching(internal) and/or Annual lessons only, he/she shall be at liability to complete all the Practice Teaching (internal) in next semester and college should send the newly obtained marks and candidate has to give Annual Lessons once again.
- (e) If a candidate fails in aggregate of courses, he may be exempted from appearing in course or courses wherein he or she has secured minimum 50 percent marks.
- (f) Candidates who have failed semester-end exam will reappear for the semester-end examination when conducted by the university. The student will be finally declared as failed if she\he does not pass in all semesters within a total period of three years. After that, such students will have to seek fresh admission as per the admission rules prevailing at that time.
- (g) If a candidate fails in aggregate of courses, he may be exempted from appearing in course or courses wherein he or she has secured minimum 50 percent marks.
- (h) Candidates whose marks are carried over under this regulation shall be declared to have passed the examination but shall not be eligible for any university awards/Rank/Gold Medal.
- (i) Candidate will be eligible for university awards, rank and Gold medal provided he/she clears the semesters in regular course and at first attempt.
- (j) University rank and gold medal will be awarded to a candidate on external marks excluding Annual Lesson Marks.
- (k) Criteria for getting class for the student passing the examination successfully are as under.

Grade Points	Description	% of Marks	Division / Grade
10	Outstanding	90 % → 99 %	First with Dist. / O
9	Excellent	80 % → 89 %	First with Dist. / A
8	Very Good	70 % → 79 %	First with Dist. /B
7	Good	60 % → 69 %	First / C
6	Fair	50 % → 59 %	Second /D
5	Average	40 % → 49 %	Pass / E
4	DROPPED	Below 40 %	F

- (l) Semester Grade Point Average (SGPA) Indicates the performance of a students in a given semester. SGPA is based on the total credit points earned by the student in all the course and the total number of credits assigned to each course in a semester.

Credit point for the Course = No.of credits assigned to the course X Grade point secured for the course

SGPA = Total credit points by a students in a Semester + Total credits for that semester.

Example: for Semester – 1

Course	Credit	Percentage obtained by students	Grade Letter	Grade Point	Credit Assigned Grade Point
EDPE 1101	3	60	C	7	$7 \times 3 = 21$
EDPE 1103	3	75	B	8	$8 \times 3 = 24$
EDCP1204	3	55	D	6	$6 \times 3 = 18$
EDCP 1205	3	69	C	7	$7 \times 3 = 21$
EDCP1207.01	4	78	B	8	$8 \times 4 = 32$
EDCP 1207.02	4	89	A	9	$9 \times 3 = 27$
EDEPC 1305	2.5	93	O	10	$10 \times 2.5 = 25$
EDEPC 1301	2.5	75	B	8	$8 \times 2.5 = 20$
Internship	1	95	O	10	$10 \times 1 = 10$
TOTAL	26				198

SGPA = $198 / 26 = 7.615$ Thus SGPA for Semester-I is 7.615

Percentage for semester-I is $7.615 \times 10 = 76.15$

Cumulative grade point average (CGPA) is obtained by dividing the total numbers of credit points earned in all the Semester by the total number of credits in all Semester.

The Percentage will be calculated in whole number. When the percentage is in fraction, is greater than or equal to 0.50 is considered as 1 (one). For example if percentage is 69.49 then it will be considered 69, if the percentage is 69.50 to 69.99, will be considered 70.

- (m) External, Internal and Whole SGPA will be computed
- (n) As a part of CBCS, Continuous Internal Evaluation (CIE) should be carried out by the colleges as mentioned in description of internal marks (Table I, to VI).
- (o) The internal marks and attendance should be declared on notice board within a week of completion of those activities.
- (p) The percentage score of a semester or for all the semesters together will be considered in general cases on the basis of the percentage calculated from the SGPA or CGPA in the CBCS pattern.
- (q) The percentage for any placement will be computed on the basis of the marks obtained in the courses of the programme as per the requirement of the employer.
- (r) Gold medals and University rank will be as per University rules.

Semester - I

Hemchandracharya North Gujarat University, Patan
B.Ed. Programme (2015 – 2016 onwards)

Course Title : બાલ્યાવસ્થા અને સંવર્ધન (વિકાસ) - A
(Childhood and Growing Up – A)

Course Code: EDPE -1101

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC):02

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 03

Hours: Classroom Teaching: 32

Supervised Study: 32

Total: 64

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- બાલ્યાવસ્થા, બાળવિકાસ અને તરૂણાવસ્થાનો ખ્યાલ સમજાવે.
- અધ્યેતાની સામાજિક-આર્થિક, સામાજિક-રાજકીય અને સામાજિક-સાંસ્કૃતિક વાસ્તવિકતાઓ સમજાવી.
- નિરીક્ષણ અને આંતરક્રિયા દ્વારા બાળકને ઓળખે અને સમજાવે.
- તંદુરસ્ત બાલ્યાવસ્થા અને તરૂણાવસ્થાની સમજાવે વિકસાવે.
- અવલોકનો અને આંતરક્રિયાના ઢાંચાને સમજાવે અને તેનું વિશ્લેષણ કરતા શીખે.
- તરૂણાવસ્થા અને તે દરમ્યાનના જાતિગત તથા મનોવૈજ્ઞાનિક તફાવતોના પ્રતિનિધિત્વને સમજાવે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1	બાળ વિકાસ	20	18
(a)	માનવ વિકાસ: • સંકલ્પના • સિદ્ધાંતો • વિકાસમાં આનુવાંશિકતા અને પર્યાવરણની ભૂમિકા (અસર), વ્યક્તિગત તફાવતો. • સાંસ્કૃતિક અને જ્ઞાનાત્મક મનોવિજ્ઞાન (અર્થ, સંકલ્પના, મહત્વ, કાર્યક્ષેત્ર અને અધ્યયન અધ્યાપન સાથે સંબંધ) સામાજિક, આર્થિક અને સાંસ્કૃતિક પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં વૈયક્તિક વિકાસનો સિદ્ધાંત • વ્યાગોત્સ્કી - સમીપસ્થ વિકાસનો વિસ્તાર • કોહલબર્ગ - નૈતિક વિકાસ	08	
(b)	બાળપણ: • સંકલ્પના • બાળપણના તબક્કા બાળપણનો વિકાસ • સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં કુટુંબ, શાળા, પાડોશ અને સમુદાય (સમાજ) • સામાજિક વિકાસ (અર્થ, મહત્વ, સામાજિક પ્રક્રિયા અને તેની સામાજિક સંરચનાના સિદ્ધાંતની અધ્યયન-અધ્યાપન પર અસર) • સાંવેગિક વિકાસ (અર્થ, અધ્યયન માટે જરૂરી પ્રક્રિયા અને તેની અધ્યયન-અધ્યાપન પર અસર) • આધ્યાત્મિક વિકાસ (અર્થ, સંકલ્પના, મહત્વ, ક્ષેત્રો અને તેનો અધ્યયન-અધ્યાપન સાથેનો સંબંધ) વિકાસાત્મક સિદ્ધાંતો • એરીક્સન - મનોવૈજ્ઞાનિક વિકાસ • પિયાજે - જ્ઞાનાત્મક/બોધાત્મક વિકાસ	08	
(c)	તંદુરસ્ત બાળપણ :	04	

	બાળ આરોગ્ય , પૌષ્ટિક ખોરાક , કસરતો, પરંપરાગત રમતો અને શેરી સંસ્કૃતિ , બાળવિકાસના અધિકારો, બાળ સંરક્ષણ તથા માતા -પિતા, શિક્ષકો અને શાળાનો બાળ વિકાસમાં ફાળો		
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : વિવિધ વય જૂથનાં સંદર્ભમાં તંદુરસ્ત બાલ્યાવસ્થા અંગેની જૂથચર્ચાનું આયોજન કરી તેનો લેખિત અહેવાલ તૈયાર કરો . (જૂથ ચર્ચા) વિવિધ વય જૂથના અધ્યેતાઓ સાથે સાયુજ્ય સ્થાપવા માટેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ (અધ્યયન શૈલી, સામાજિક-આર્થિક પૃષ્ઠભૂમિ, તેમની ઘર અને શાળામાં સંભાળ , તેમના દ્વારા થતા સંસાધનોના ઉપયોગ , સાંસ્કૃતિક ભિન્નતા તેમની સમસ્યાઓ વગેરેના સંદર્ભમાં)ની અજમાયશ કરી તમારા અવલોકનો નોંધો. (ક્ષેત્રકાર્ય સંશોધન) વિવિધ વય જૂથનાં બાળકોનું રમત દરમિયાન અવલોકન કરી તેની સમીક્ષાત્મક લેખિત નોંધ તૈયાર કરો. (અવલોકન) વિવિધ વયજૂથના બાળકોના સામુદાયિક વર્તનનું અવલોકન કરી તેમના વિકાસના સંદર્ભમાં અહેવાલ તૈયાર કરો . (સમુદાય કાર્ય અને સંશોધન)			
2	તરૂણોનો વિકાસ	12	17
(a)	તરૂણ : સંકલ્પના સામાજિક, રાજકીય, આર્થિક અને સાંસ્કૃતિક સંદર્ભમાં તરૂણાવસ્થાના વિકાસના તબક્કાઓ વ્યક્તિત્વ વિકાસ: સ્વતંત્રતાની ઝંખના અનુકૂલન અહમતી ઓળખ વિરૂદ્ધ આત્મસ્થાપનની ભૂમિકા બચાવ પ્રયુક્તિઓ	06	
(b)	વિવિધ સંસ્કૃતિઓમાં તરૂણોનો અનુભવ. તરૂણોના ઘડતર અને અનુભવ પર શહેરીકરણ અને આર્થિક પરિવર્તનની અસર	03	
(c)	જ્ઞાનાત્મક ક્ષમતાઓ અને સામાજિક વર્તનોમાં મનોવૈજ્ઞાનિક જાતિગત તરૂણવતો. જાતિય શિક્ષણ : સામાજિક સાંસ્કૃતિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં.	03	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : વિવિધ સંસ્કૃતિઓમાં તરૂણોના અનુભવની જૂથ ચર્ચા ગોઠવી તેની સમીક્ષા કરો. (જૂથ ચર્ચા) તરૂણો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી વિવિધ બચાવ-પ્રયુક્તિઓ અંગે શાળામાં નિબંધ લેખન સ્પર્ધાનું આયોજન કરો. (સમુદાય જોડાણ) 'તરૂણો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી બચાવ પ્રયુક્તિઓ ' વિષય પર એક પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરો . (પુસ્તકાલય જોડાણ અને સંશોધન) તરૂણો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલ બચાવ પ્રયુક્તિઓની યાદી તૈયાર કરી તેનો પરિચય આપો. (પુસ્તકાલય જોડાણ) સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં જાતિય શિક્ષણ વિષય પર કાર્યશાળા (workshop) યોજો અને તેની નીપજનો સારાંશ તૈયાર કરો. (કાર્યશાળા)			

References:

- Anderson, John R.: *Cognitive Psychology and Its Implications* (2nd Edition), W.H. Freeman & Co., New York

- Baron, Robert A.: *Psychology* (5th Edition), Pearson Education
- Berk, Laura F.: *Development Through the Lifespan* (3rd Edition), Pearson Education
- Bhatnagar, S. and Saxena, A.: *Advanced Educational Psychology*, R. Lall Book Depot, Meerut
- Chauhan, S.S.: *Advanced Educational Psychology*, Vikas Publishing House, New Delhi
- Chopra, R.K.: *Psychology of Mental Hygiene* (Vol. I&II), Arise Publishers, Chandigarh
- Feldman, Robert S.: *Understanding Psychology* (6th Edition), TATA McGraw-Hill
- Flexner, William: *Educational Psychology and Mental Health*, Sarup& Sons
- Lal, Raman Bihari&Manava, Ram Nivas: *ShikshaManovigyan*, Rastogi Publications, Meerut
- Mangal, S.K.: *Essentials of Educational Psychology*, Prentice-Hall of India
- Mangal, S.K.: *ShikshaManovigyan*, Prentice-Hall of India
- Mathur, S.S.: *ShikshaManovigyan*, Agarwal Publications, New Delhi
- Patri, Vasantha R.: *Counselling Psychology*, Authors Press, New Delhi
- Santrock, John W.: *Adolescence* (11th Edition), TATA McGraw-Hill
- Santrock, John W.: *Educational Psychology: Classroom Update: Preparing for PRAXIS and Practice*, TATA McGraw-Hill

Course Title : અધ્યયન અને અધ્યાપન - A	(Learning and Teaching – A)
Course Code: EDPE - 1103	Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 02	Supervised Study Credit (SSC): 01	Total: 03
Hours: Classroom Teaching: 32	Supervised Study: 32	Total: 64
Total Marks: 50	[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]	

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- અધ્યયનની જ્ઞાનાત્મક, સામાજિક અને સંસ્કૃતિક પ્રક્રિયાને સમજે.
- અધ્યેતાના સ્વરૂપને સમજે.
- અધ્યેતાની પૃથક્કરણીય સમજનો વિકાસ કરે.
- શાળાની અંદર અને બહારની શિક્ષણ પ્રક્રિયાને સમજે
- અધ્યયન-અધ્યાપનની પ્રક્રિયા માટે વૈજ્ઞાનિક વલણનો વિકાસ કરે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1	અધ્યયન પ્રક્રિયા	17	18
(a)	અધ્યયન • અર્થ અને સંકલ્પના • લક્ષણો • અધ્યયનનું સ્વરૂપ • અધ્યયન પર અસરકર્તા પરિબલો • અધ્યયનના પરિમાણો (જ્ઞાન, કૌશલ્યો, મૂલ્યો, માન્યતાઓ, વલણો અને ટેવો) • જીજ્ઞાસા, રસ, સક્રિય ભાગીદારીતા અને અધ્યયનમાં તપાસનું મધ્યસ્થીકરણ • જ્ઞાનના સર્જન તરીકે અધ્યયનનો ખ્યાલ • શાળામાં અને શાળા બહાર થતા અધ્યયન વચ્ચેનો સંબંધ અને તફાવતો • અધ્યયનમાં સામાજિક- સાંસ્કૃતિક અને જ્ઞાનાત્મક પ્રક્રિયાઓ	06	
(b)	અધ્યયનના સિદ્ધાંતો • આંતરસૂઝ દ્વારા અધ્યયનનો સિદ્ધાંત • રોબર્ટ ગેનેનો અધ્યયન નીપજનો સિદ્ધાંત • ઈ.આર.ગુથરેનો અધ્યયન સિદ્ધાંત • જેરોમ બ્રુનરનો અધ્યયનનો જ્ઞાનાત્મક સિદ્ધાંત • જીન પીયાજેનો અધ્યયનનો રચનાત્મક સિદ્ધાંત • વાયગોત્સ્કીનો અધ્યયનનો સામાજિક સંરચનાવાદનો સિદ્ધાંત	08	
(c)	અધ્યયનના વર્તનવાદી સિદ્ધાંતોની વિવેચનાત્મક સમજ • સ્કીનરનો કારક અભિસંધાનનો સિદ્ધાંત • થોર્નડાઈકનો વર્તનવાદી સિદ્ધાંત	03	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • અધ્યયનને અસરકર્તા પરિબલોના સંદર્ભમાં એક વિદ્યાર્થીનો વ્યક્તિ અભ્યાસ (વ્યક્તિ અભ્યાસ) • કોઈપણ બે અધ્યયન સિદ્ધાંતોની તુલના કરી તમારા અવલોકનોની સમીક્ષા કરો (સંશોધન) • કોઈ એક શાળાની મુલાકાત લઈ અધ્યયનને અસરકર્તા શાળાની વિશિષ્ટ પ્રવૃત્તિઓનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (ફિલ્ડ) • એક વિદ્યાર્થીનું ઈન્ટરવ્યુ ગોઠવી તેની અધ્યયન તરેહ પર અહેવાલ તૈયાર કરો. (વ્યક્તિ અભ્યાસ) • કોઈપણ બે મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું સંચાલન કરી માહિતીનું પૃથક્કરણ કરો. (સંશોધન) • તમારા વિષયના એક એકમ પર રચનાવાદી અભિગમ આધારિત પાઠ આયોજન તૈયાર કરો. (સંશોધન તૈયાર કરવા/અન્ય)			
2	અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં રચનાવાદ	15	17

(a)	रचनावाद • अर्थ • प्रकारो • सिद्धांतो • रचनावादी वर्गभंडनी वाक्षणिकताओ • रचनावादी वर्गभंड अने परंपरागत वर्गभंड वर्येनो तद्भावत • रचनावादी वर्गभंडमां शिक्षकनी भूमिका • रचनावादी वर्गभंडमां अध्येतानी भूमिका	08	
(b)	अध्ययनमां रचनावादी अभिगम • सडकारयुक्त/सडायकारी अध्ययन • सामुडिक अध्ययन • समस्या आधारित अध्ययन • माडिती दृढीकरण • स्थितिगत अध्ययन • सडायकारक माणभुं (Scaffolding)	07	
क्षेत्र साथे विनियोग : • विविध सामाजिक पूर्वभूमिका धरावता शिक्षकोना प्रतिक्रियात्मक अध्यापन पर सेमीनारनुं आयोजन करो. (सेमीनार) • आपना अवलोकन पर आधारित वर्ग शिक्षण प्रवृत्तियो पर अक अडेवाल तैयार करी रखू करो. (अवलोकन) • शैक्षणिक साधनो द्वारा थता असरकारक शिक्षण माटे अक प्रोजेक्ट बनावो. (प्रोजेक्ट) • अक व्यवसाय तरीके शिक्षण अे विषय पर रर्या सभा गोठवो. • अध्ययन माटेना कोठपणु अे मनोवैज्ञानिक प्रयोगो करो. (संशोधन)			

References:

- Holt, J. (1964). *How children fail (Rev. ed.)*. Penguin.
- Mukunda, K.V. (2009). *What did you ask at school today? A handbook of child learning*. Harper Collins.
- NCERT. (2005). *National curriculum framework*. NCERT.
- Piaget, J. (1997). Development and learning. In M. Gauvain & M. Cole (Eds.), *Readings on the development of children*. New York: WH Freeman & Company.
- Rampal, A. (2003). Counting on everyday mathematics. In T. S. Saraswathi (Ed.), *Crosscultural perspectives in human development: Theory, research and applications* (pp. 326–353). Sage.
- Rao. V.K. Reddy, R.S. 1992, Learning and teaching commonwealth publisher, New Delhi.
- Rogoff, B., Baker-Sennett, J., Lacasa, P., & Goldsmith, D. (1995). Development through participation in sociocultural activity. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1995(67), 45–65.
- Sharma, R.A., Arya., 2008, Mega trends in instructional technology, (Programme instruction E-learning, local book depot, Meerut (up)
- Siddhiqui, Mujebul Hassan, 2009, Teachings of Teaching (Classroom Teaching). APH publishing, New Delhi.
- Vygotsky, L. (1997). Interaction between learning and development. In M. Gauvain & M.Cole (Eds.), *Readings on the development of children*. New York: WH Freeman & Company.
- चौबे एस.पी., 2005, बाल विकास व मनोविज्ञान के मूल तत्व , Concept Publishing Company Private Ltd., Mahan Garden, New Delhi.

- शर्मा डॉ. आर.ए., शिक्षण अधिगम में नविनतम प्रवर्तन, 2005 आर. लाल बुक डिपो, मेरठ
- सेवानी डॉ. अशोक, उमासिंह, 2008, शिक्षा मनोविज्ञान, अग्रवाल पब्लिकेशन, आगरा

Course Title : અભ્યાસક્રમમાં ભાષા (Language Across the Curriculum)

Course Code: EDCP - 1204

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 02 Supervised Study Credit (SSC): 01 Total: 03

Hours: Classroom Teaching: 32 Supervised Study:32 Total: 64

Total Marks: 50 External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ભાષા, તેની જરૂરિયાતો, વિવિધ ભૂમિકાઓ અને તેમાં રહેલી વિભિન્નતાઓને સમજે.
- ભાષાની સૈદ્ધાંતિક બાબતોથી પરિચિત થાય.
- કોઈપણ વિષયના સંદર્ભમાં મૌખિક અને લેખિત ભાષા વર્ગખંડમાં શ્રેષ્ઠતમ રીતે કઈ રીતે ઉપયોગમાં લેવાય તે બાબતની ખાતરી કરી શકાય ત્યાં સુધી સમજે.
- અધ્યેતાઓના ભાષા કૌશલ્યો અને તેની ક્ષમતાઓનો વિકાસ થાય.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1	બાળકની ભાષા અને અધ્યયન	16	18
1.1	ભાષા અને અધ્યયન		
(a)	બોલી, ભાષા, આદર્શ ભાષા, ડેફીસીટ થીયરી, ડિસ્કન્ટીન્યુટી થીયરી	02	
(b)	આદાન પ્રદાનના સાધન તરીકે વર્ગખંડમાં વાસ્તવિકતાના અર્થઘટન તરીકે ભાષા	02	
(c)	વિભાવના બંધારણ-જ્ઞાનાત્મક વિકાસ અને ભાષા	01	
(d)	ભાષા અને અનુભવ	01	
(e)	ભાષા વિકાસને અસર કરતા પરિબળો	01	
(f)	ભાષા વિકાસ અને સિદ્ધાંતો (વર્તનવાદી અને બોધાત્મક)	01	
1.2	અધ્યેતાની ભાષા અને શાળા		
(a)	અધ્યેતાની ભાષાની પાશ્ચાત્ય ભૂમિકા, ઘરની ભાષા (બોલી) અને શાળાની ભાષા (આદર્શ ભાષા)	02	
(b)	વર્ગખંડમાં વિવિધ ભાષાઓ બોલતા બાળકો અને તેની અસરો	01	
(c)	શાળા અને વર્ગખંડની ભાષાનું વાતાવરણ અને તેની અસરો	01	
(d)	વર્ગખંડમાં થતા વાર્તાલાપ (ચર્ચા) નું સ્વરૂપ વાર્ણવનું, અહેવાલ, નામકરણ, વ્યાખ્યાયીકરણ, અર્થઘટન, દ્રષ્ટાંત, દલીલ, સહકાર, આકાર, મૂલ્યાંકન અને વર્ગખંડમાં મૌખિક (બોલાતી) ભાષા	02	
(e)	• પાઠ્યપુસ્તકના વિવિધ વિષયોની ભાષા • પુસ્તકમાં રજૂ થતો સાંસ્કૃતિક સંદર્ભ	02	

ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :

- પાંચ વર્ગના બે વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચેની વાતચીત (બોલી) પર નોંધ લખો.(ક્ષેત્ર મુલાકાત)
- બીજી ભાષા શીખતી વખતે વિદ્યાર્થીઓને પડતી મુશ્કેલીઓનો સર્વેક્ષણ કરો. (સંશોધન)
- ભાષાના વર્તનવાદી અથવા બોધાત્મક સિદ્ધાંતનો અભ્યાસ કરી તમારા પ્રતિભાવ લખો. (નિરીક્ષણ)

એકથી વધુ ભાષાની પાઠ્યત્વ ભૂમિકા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓનો વ્યક્તિ અભ્યાસ કરો. (વ્યક્તિ અભ્યાસ) પાંચ તાસનું નિરીક્ષણ કરી વર્ગખંડ ચર્ચા પર તમારી નિરીક્ષણ નોંધ લખો. (નિરીક્ષણ)			
2	શાળામાં જરૂરી પાયાની ભાષાકીય નિપુણતા	16	17
2.1	પાયાના ચાર ભાષા કૌશલ્યો		
(a)	શ્રવણ પ્રકારો તેની જરૂરિયાત શ્રવણ કૌશલ્ય વધારવાની કુશળતાઓ	03	
(b)	કથન તેની જરૂરિયાત કથન કૌશલ્ય વધારવાની કુશળતાઓ	03	
(c)	વાંચન પ્રકાર વાંચનની કુશળતાઓ વાક્ય અંધારણ નિરૂપણાત્મક વિરુદ્ધ વર્ણનાત્મક લખાણ , ટ્રાન્ઝેશનલ વિરુદ્ધ ચિંતનશીલ (મનનાત્મક) લખાણ	05	
(d)	લેખન પ્રકારો બાળકોની સમજ ચકાસવા તેમના લખાણનું પૃથક્કરણ કરવું હેતુ પૂર્વકનું લખાણ-શીખવા અને સમજવા માટેનું લખાણ નોંધની વિભાવના અને શૈલી (નોંધ કરવી, સંક્ષેપીકરણ, લેખન પ્રક્રિયા, લેખન-વાંચન જોડાણ)	05	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : શાળા ગ્રંથાલયની મુલાકાત અને તેમાં ઉપલબ્ધ ભાષાના પુસ્તકોની યાદી બનાવવી. (ક્ષેત્ર મુલાકાત) ધોરણ ૫ થી ૧૦માંથી એક પાઠ્યપુસ્તક પસંદ કરી ભાષાકીય અને સાંસ્કૃતિક બાબતોના સંદર્ભમાં તેની સમીક્ષા કરો (પુસ્તક સમીક્ષા) ગમે તે બે વિષયોના પુસ્તકોનું અવલોકન (નિરીક્ષણ) કરી તેમની ભાષાના ઘટકોની વિભાવનાના અંધારણ પર વિવેચનાત્મક નોંધ તૈયાર કરો. (સંશોધન) લેખન કૌશલ્ય પર વર્કશોપ યોજી અને તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (વર્કશોપ) શાળામાં વાંચન કૌશલ્ય પર વર્કશોપ યોજી અને તેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (વર્કશોપ) ભાષા પ્રયોગશાળાની મુલાકાત અને તેના કાર્યોની ટૂંકનોંધ તૈયાર કરો. (ક્ષેત્ર મુલાકાત)			

References:

- Agnihotri, R.K. (1995). Multilingualism as a classroom resource. In K. Heugh, A. Siegrühn, & P. Plüddemann (Eds.), *Multilingual education for South Africa* (pp. 3–7). Heinemann Educational Books.

- Anderson, R.C. (1984). Role of the reader's schema in comprehension, learning and memory. In R.C. Anderson, J. Osborn, & R.J. Tierney (Eds.), *Learning to read in American schools: Basal readers and content texts*. Psychology Press.
- Eller, R.G. (1989). Johnny can't talk, either: The perpetuation of the deficit theory in classrooms. *The Reading Teacher*, 670–674.
- Grellet, F. (1981). *Developing reading skills: A practical guide to reading comprehension exercises*. Cambridge University Press.
- NCERT. (2006d). *Position paper-National focus group on teaching of Indian language (NCF 2005)*. New Delhi: NCERT.

**Course Title : વિદ્યાશાખાઓ અને વિષયોની સમજ
(Understanding Disciplines and Subjects)**

Course Code: EDCP - 1205

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 02

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 03

Hours: Classroom Teaching: 32

Supervised Study:32

Total: 64

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- શાળાના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને ભૂમિકાનું ચિંતન
- વિદ્યાશાખાકીય સ્વરૂપમાં દૃષ્ટિકોણ બદલાવનું ચિંતન
- સામાજિક, રાજકીય અને બૌદ્ધિક સંદર્ભમાં ઇતિહાસ અને ભૂગોળના પરિણામ સ્વરૂપની વિદ્યાશાખાઓ અને વિષયોના ઉદભવની સમજ
- સામાજિક વિજ્ઞાનો, પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનો અને ભાષાકીય ક્ષેત્રોમાં વિદ્યાશાખાકીય ફેરફારની સમજ
- સમયની સાથે જ્ઞાનના ખ્યાલમાં ફેરફારની સમજ
- સામાજિક ન્યાયની નિસ્બત સાથે શાળા વિષયોને પુનઃવ્યાખ્યાયિત કરે
- વિદ્યાશાખા કેન્દ્રી અથવા અધ્યેતા કેન્દ્રી શાળા વિષયની રૂપરેખામાં ભેદ કરે
- આંતર વિદ્યાશાખાકીય કેન્દ્રીકરણ સાથે શાળા વિષયના સ્વરૂપમાં ફેરફારની સમજ

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		20	20
(a)	વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને ભૂમિકા 1. વિદ્યાશાખાઓ (અર્થ અને સંકલ્પના) 2. વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન (અર્થ અને સંકલ્પના) 3. વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનના પ્રકાર અ. બહુવિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન બ. આંતર વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન ક. ટ્રાન્સ વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન ડ. ક્રોસ વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન 4. શાળા અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને ભૂમિકા 5. શાળા અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનની ભૂમિકા અને જલ્દોન રૂપરેખા મને શાળા અભ્યાસક્રમની સમગ્ર રૂપરેખા 6. વિદ્યાશાખાના સ્વરૂપમાં દૃષ્ટિકોણ બદલાવ	06	
(b)	વિદ્યાશાખાઓ અને વિષયોનો ઉદભવ 1. ઉદભવેલ વિરુદ્ધ આપેલ વિદ્યાશાખા અને શાળા વિષય 2. સામાજિક, રાજકીય અને બૌદ્ધિક સંદર્ભમાં ઇતિહાસ અને ભૂગોળના પરિણામ સ્વરૂપની વિદ્યાશાખાઓ અને વિષયોનો ઉદભવ 3. સામાજિક વિજ્ઞાનો , પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનો અને ભાષાકીય ક્ષેત્રોમાં વિદ્યાશાખાકીય ફેરફારોના કારણો અ. પૂછવામાં આવતા પ્રશ્નોમાં ફેરફાર બ. અભ્યાસની પધ્ધતિમાં ફેરફાર ક. જ્ઞાનની પ્રમાણભૂતતામાં ફેરફાર 4. સમયની સાથે જ્ઞાનના ખ્યાલમાં ફેરફાર અ. ઠોસ અને વસ્તુલક્ષી જ્ઞાન વિરુદ્ધ વૈવિધ્યપૂર્ણ અને આત્મલક્ષી જ્ઞાન બ. વૈયક્તિક જ્ઞાન વિરુદ્ધ ચર્ચાકીય જ્ઞાન	08	

	ક. સુસંગત માળખાકીય જ્ઞાન વિરુદ્ધ પ્રવાહી અને છિદ્રીય રચનાવાળું જ્ઞાન ડ. ' સંસ્કૃતિ સ્વતંત્ર ' અને 'વૈશ્વિક' જ્ઞાન વિરુદ્ધ જ્ઞાનનો સામાજિક - સંસ્કૃતિક પરિપ્રેક્ષ્ય 5. સામાજિક ન્યાયની નિસ્બત સાથે શાળા વિષયની પુનઃવ્યાખ્યા		
(c)	વિષયોનો સામાજિક ઈતિહાસ શાળામાં વિષયો ભણાવવાનો ઈતિહાસ શાળા અભ્યાસક્રમમાંથી વિષયોનો સમાવેશ અને બાકાત કરવાનો સામાજિક ઈતિહાસ અને તેની વિદ્યાશાખા પર અસર અભ્યાસક્રમમાં સમાવવા જરૂરી એવા વિદ્યાકીય ક્ષેત્રો પર રાજા રામ મોહનરાયના મંતવ્યો કોલોનાઈઝેશનની અભ્યાસક્રમ પર અસર સૂચનાના વાહન તરીકે રાષ્ટ્રીય વિકાસના વાહન તરીકે આઝાદી પછીના અભ્યાસક્રમમાં વિજ્ઞાન અને ગણિત વિષયના શિક્ષણ પર ભાર વિવિધ જાતિગત અને વ્યક્તિગત તફાવતો અને તેમની વિવિધ શૈક્ષણિક આવશ્યકતાઓને લક્ષ્યમાં રાખીને જ્ઞાન અને અનુભવોનું વૈવિધ્ય વૈવિધ્યના સન્માન, સમુલ્લેખન અને તનાવ મુક્તિ માટે શિક્ષણની ભૂમિકા	06	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનના સ્વરૂપ અને ભૂમિકા પર પરિસંવાદ વિદ્યાશાખાકીય સ્વરૂપમાં દૃષ્ટિકોણ બદલાવ પર જૂથ અસાઈનમેન્ટ શાળાના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનની ભૂમિકા પર ચર્ચા જ્ઞાનના બદલાવ પર વાદ વિવાદ સામાજિક, રાજકીય અને બૌદ્ધિક સંદર્ભમાં ઈતિહાસ અને ભૂગોળના પરિણામ સ્વરૂપની વિદ્યાશાખાઓ અને વિષયોના ઉદભવ પર અસાઈનમેન્ટ ઉદભવેલ વિરુદ્ધ આપેલ વિદ્યાશાખા અને શાળા વિષય પર વાદ વિવાદ પૂર્વ અને વર્તમાન પાઠ્યપુસ્તકોની સરખામણી દ્વારા સામાજિક વિજ્ઞાનો , પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનો અને ભાષાકીય ક્ષેત્રોમાં વિદ્યાશાખાકીય ફેરફાર પર જૂથ પ્રોજેક્ટ શાળામાં વિષયો ભણાવવાના ઈતિહાસ પર જૂથ અધ્યાપન શાળા અભ્યાસક્રમમાંથી વિષયોના સમાવેશ અને બાકાત કરવાના સામાજિક ઈતિહાસ પર જૂથ અસાઈનમેન્ટ સામાજિક ન્યાયની નિસ્બત સાથે શાળા વિષયની પુનઃવ્યાખ્યા પર ચર્ચા			
2		12	15
(a)	વિદ્યાશાખાનું વિષયવસ્તુ વિષય, વિષયવસ્તુ અને બાળકને ધ્યાનમાં રાખીને કઈ રીતે અભ્યાસક્રમ , પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક ઘડવાની વિવેચનાત્મક તપાસ વિષયવસ્તુ પસંદગીની પ્રક્રિયા (શું બાળકોના અનુભવો , તેમના સમુદાય , તેમની પ્રાકૃતિક જીજ્ઞાસા અને વિષયના અભ્યાસની પધ્ધતિ પર ધ્યાન આપવામાં આવે છે ?) પાઠ્યક્રમમાં વિષયવસ્તુની ગોઠવણી વિષયવસ્તુ પ્રસરાવવાની પ્રક્રિયા જનાથી અધ્યેતા પોતાના જ્ઞાનની રચના કરી શકે.	06	
(b)	શાળા વિષયો અને વિદ્યાશાખાની રૂપરેખાની સાંપ્રત પ્રવૃત્તિઓ વિદ્યાશાખાકીય સિદ્ધાંતના ખ્યાલને પડકારે છે વિદ્યાશાખા કેન્દ્રીય રીતે નહીં કે અધ્યેતા કેન્દ્રી રીતે જ્ઞાનના અન્ય પ્રકારોને અવગણે છે જેવા કે વ્યવહારુ જ્ઞાન , સામુદાયિક જ્ઞાન , અન્તઃપ્રજ્ઞા કે ધ્વનિત જ્ઞાન સામાજિક પુનઃરચનાના મુદ્દાને ઉદ્દેશ્યો નથી	06	

	ફેરફારની જરૂર અને આંતર વિદ્યાશાખાકીય પર ભાર આતિથ્ય, બાગકામ વગેરે જેવા કાર્ય આધારિત વિષયોનો સર્જનાત્મક વિકાસ કરવો		
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : વિષય, વિષયવસ્તુ અને બાળકને ધ્યાનમાં રાખીને અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યક્રમ ઘડવાનું વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ રાજ્ય કે યુનિવર્સિટી કક્ષાએ પાઠ્યપુસ્તક કે અભ્યાસક્રમ ઘડવામાં સામેલ સભ્યનો સાક્ષાત્કાર (ઈન્ટરવ્યુ) રચનાવાદી દ્રષ્ટિકોણ અનુસાર પાઠ્યપુસ્તકનું વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ વ્યવહારુ જ્ઞાન, સામુદાયિક જ્ઞાન, અન્ત:પ્રજ્ઞા અને ધ્વનિત જ્ઞાનને કઈ રીતે શાળા વિષયોમાંથી બાકાત કરવામાં આવે છે તેનું વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ શાળાના શિક્ષક સાથે સાક્ષાત્કાર દ્વારા આંતર વિદ્યાશાખાકીય કેન્દ્રીય શાળા વિષયના સ્વરૂપમાં ફેરફાર પર વિવેચના કાર્ય આધારિત વિષયોને કઈ રીતે સર્જનાત્મક રીતે વિકસાવી શકાય તેના પર ચર્ચા ખેતી, બાગકામ કે આતિથ્ય પ્રોજેક્ટ કે જેનાથી વિદ્યાર્થી બહુવિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાન મેળવી શકે.			

References:

- Carr, D.(2005). Making sense of education: An introduction to the philosophy and theory of education and teaching. Routledge.
- Charkavarti, U. (1998). Rewriting history: The life and Times of Pandita Ramabai. Zubaan.
- Deng, Z (2013) School subjects and academic disciplines. In A. Luke, A. Woods, & Wer (Eds.), Curriculum syllabus design and equity: A primer and model. Routledge.
- Deplit, L.D. (1988). The silenced dialogue: Power and pedagogy in educating other people's children. Harvard Educational Review, 58(3), 280-299.
- Ghosh, S.C. (2007). History of education in India. Rawat publications.
- GOI. (1992, 1998), National policy on education, 1986 (As modified in 1992). Retrieved from http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NPE86-mod92.pdf
- Goodson, I.F. & Marsh, C.J. (2005). Studying school subjects: A guide. Routledge.
- Hodson, D, (1987). Science curriculum change in Victorian England: A case study of the science of common things. In I. Goodson (Ed.), International perspectives in curriculum history. Croom helm.
- Ladson-Billings. G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. American Educational research journal. 32(3), 465-491.
- Montuschi, E. (2003). Objects of social science. London: continuum press.
- Naik. J.P. & Nurullah, S. (1974) a student's history of education in India (1800-1973). Macmillan
- Plato (2009) Reason and persuasion Three dialogues (chapter ^) in J. Holbo (Ed) meno: reason, persuasion and virtue. Person.
- Poste, R. Pster, T. M, & Ross. D. (Eds) (2003) the Cambridge history of science: Volume 7 the modern social sciences. Cambridge University press.
- Scrase, T. J. (2002). Globalization and the cultural politics of educational change: the controversy over teaching on English in west Bengal. International review of education 48(5), 361-375
- Shulman L. S. (1986) those who understand: knowledge growth in teaching. Educational researcher, 4-14
- UNESCO, (2009) Policy guidelines on inclusion in education UNESCO.

- Valerian rodrigues, (2002) democracy. In the essential writings of B.R. Ambedkar (pp60-64) New Delhi: oxford University press.
- Zastoupil, L. & Moir, M. (1999) the great Indian education debate: Documents Relating to the orientalist-anglicis controversy, 1781-1843, Psychology press.

Course Title : ગુજરાતી પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of Gujarati – A)

Course Code: EDCP - 1207.01

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ધોરણ – ૬ થી ૧૦ ના ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ વ્યાકરણનો પરિચય કેળવે
- ગુજરાતી સાહિત્યનાવિભિન્ન સાહિત્ય સ્વરૂપોનો પરિચય કેળવે.
- ગુજરાતી સાહિત્યના નામાંકિત સાહિત્ય સર્જકોના જીવન કવનથી માહિતગાર થાય.
- ધોરણ – ૧૦ ના ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ કૃતિઓનો પરિચય કેળવે.
- શાળાના અભ્યાસક્રમમાં માતૃભાષાનું મહત્વ અને અધ્યાયન ની સ્થિતિથી માહિતગાર થાય.
- માતૃભાષાનું જ્ઞાન અને સર્જનાત્મકઅભિવ્યક્તિનું કૌશલ્ય કેળવે.
- ભાષાના વિવિધ કૌશલ્યોનો પરિચય મેળવે.
- ભાષાના પદ્ય – ગદ્ય વ્યાકરણ અને રચનાના શિક્ષણપાઠોનું આયોજન કરવાની સમજ કેળવે.
- ગુજરાતી વિષયનાઅધ્યાયન કાર્ય માટે ઉપયોગી શૈક્ષણિક સાધનો, સંદર્ભ સાહિત્ય જોડણીકોશ, જ્ઞાનકોશથી માહિતગાર થાય તે માટે ઉપગોગનું કૌશલ્ય કેળવે.
- અધ્યાયન કાર્ય માટે જરૂરી પ્રયુક્તિઓ અને પદ્ધતિઓથી માહિતગાર થાય.
- માતૃભાષા શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો જેવા કે ક્રિયાત્મક સંશોધન, નિદાન ઉપચાર પ્રશ્નપત્ર રચના અને મૂલ્યાકન જેવી બાબતોથી પરિચિત થાય.
- ભાષા શિક્ષકની શૈક્ષણિક તથા વ્યાવસાયિક સજ્જતા અને વ્યક્તિત્વવિષયક બાબતોથી પરિચય થાય.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		20	15
(a)	વિષયવસ્તુ : – ધોરણ – ૬ થી ૧૦ ના ગુજરાતી વિષયના પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ સૈદ્ધાંતિક વ્યાકરણ : – સ્વર વ્યંજન, જોડણી, સંધિ. – સમાસ, વાક્યના , પ્રકાર – વાક્ય પરિવર્તન, વાક્ય સંયોજન, – વાક્ય વિશ્લેષણ – સંજ્ઞા, વિશેષણ, સર્વનામ – ક્રિયાવિશેષણ – સમાનાર્થી અને વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો – ધોરણ – ૧૦ ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ નીચેની કૃતિઓનોઅભ્યાસ અને સાહિત્ય સ્વરૂપનો પરિચય	10	
(b)	પદ્ય કૃતિઓ :	06	

	(૧) ઝઘડો લોચન મનનો (ગરબી) દયારામ (૨) તપાસીએ (ગઝલ) ચીનુ મોદી (૩) તીર્થોતમ (સોનેટ) બાલમુકુંદ દવે ગદ્ય કૃતિઓ : (૧) જક્ષણી – (નવલિકા) રા. વિ. પાઠક (૨) પૃથ્વીવલ્લભ (નવલકથાખંડ) ક.મા. મુનશી		
(c)	રચના શિક્ષણ : – પત્ર લેખન – આવેદન પત્ર – સાર લેખન – સંક્ષેપ લેખન	04	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • વ્યાકરણના સેધ્ધાતિક મુદ્દા પર પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરો (લાઈબ્રેરી) • પ્રશિષ્ટ સાહિત્યકારોનીકૃતિનું વાચન અને સમીક્ષા કરવી. (વ્યક્તિઅભ્યાસ) • ભાષા શુદ્ધિકરણ માટે વક્તવ્યનું આયોજન કરવું. (સેમીનાર) • ધોરણ – ૮ ના ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાંથી કોઈ એક એકમ શીખવવા માટે ડિજીટલ પાઠ તૈયાર કરી રજુઆત (ICT) • વિવિધ પત્રોના નમૂના તૈયાર કરવા. (પુસ્તકાલય) • ક.મા.મુનશી નું સામાજીક પ્રદાન લખો. (સામાજીક)			
2	પદ્ધતિશાસ્ત્ર	28	20
(a)	ભાષા શિક્ષણ : – માતૃભાષા : અર્થ, સંકલ્પના મહત્વ. – શાળામાં માતૃભાષા શિક્ષણનું મહત્વ. – ભાષાનું સ્વરૂપ અને અધ્યયન પ્રક્રિયા . – ભાષા વિકાસ પર અસર કરતા પરિબળો – શિક્ષણમાં ભાષા પરત્વે સેવાતી ઉપેક્ષા અને તેને દૂર કરવાના ઉપાયો.	07	
(b)	માતૃભાષા કૌશલ્યો : – શ્રવણ, કથન, વાચન અને લેખનની સમજ. – દરેક કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટેની પ્રયુક્તિઓ. – ભાષા શિક્ષણના હેતુઓ અને વિશિષ્ટ હેતુઓ. – ભાષા વ્યાકરણ શિક્ષણનું મહત્વ.	06	
(c)	પાઠ આયોજન :	06	

	– તાસ પાઠનું આયોજન. – એકમ આયોજન – ગદ્ય, પદ્ય, વ્યાકરણ અને રચનાના શિક્ષણ માટે આયોજન		
(d)	વિવિધ પાઠોના આયોજન માટેની અધ્યાપન પ્રયુક્તિઓ અને પદ્ધતિઓ : – ગાન પ્રયુક્તિ– ચર્યા પ્રયુક્તિ – વાર્તા પ્રયુક્તિ– લેખન પ્રયુક્તિ – પ્રશ્ન પ્રયુક્તિ– વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ – સ્વાધ્યાય પદ્ધતિ – જૂથ ચર્યા પદ્ધતિ – નિદર્શન પદ્ધતિ – આગમન – નિગમન પદ્ધતિ – પરિસંવાદ પદ્ધતિ– નિરીક્ષિત અભ્યાસ પદ્ધતિ – પ્રોજેક્ટ પદ્ધતિ – મોડેલ્સ ઓફ ટીચીંગ (પ્રતિમાન શિક્ષણ)	09	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • ગુજરાતી શિક્ષણ માટે આપ દ્વારા ઉપયોગ થયેલ પદ્ધતિ અને પ્રયુક્તિનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (સંશોધન) • કથન કૌશલ્ય ને અસરકારક બનાવવા કોઈ એક પ્રવૃત્તિનું આયોજન કરો. (વર્કશોપ) • ગુજરાતી ભાષાના સંવર્ધન માટે લાઈબ્રેરીની મુલાકાત લઈ તેનું મહત્વ જણાવો. (સામાજિક-પુસ્તકાલય) • શ્રવણ કૌશલ્યના વિકાસ માટે સેમિનારનું આયોજન તૈયાર કરો. (સેમીનાર) • વ્યાકરણનો ડીઝીટલ પાઠ તૈયાર કરવો. (ICT)			

સંદર્ભ સૂચિ :

- આક્રુવાલા સી. કે – " જોડણી શિક્ષણ" ભારત પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- પ્રિ. નટુભાઈ રાવલ – " ગુજરાતી વિષયવસ્તુ" નિરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- ડા. ધનવંત દેસાઈ અને ડા. મોતીભાઈ પટેલ
 - " ગુજરાતી વિષયવસ્તુ નું અધ્યયન" બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
 - " ગુજરાતી વ્યાકરણ વિચાર" બી.એસ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
 - " ગુજરાતી વિષયવસ્તુના નવિન પ્રવાહો " બી.એસ.શાહ, પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- જોષી સુરેશ : " ગુજરાતી કવિતાનોઆસ્વાદ" ચૈતન પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- નાયક રતિલાલ. સી. : " ગુજરાતી વિષયવસ્તુ અને શિક્ષણ પદ્ધતિ " , અનડા બકુક ડીપો, ગાંધીમાર્ગ, અમદાવાદ.
- પ્રિ. અક્રુવાલા, કલ્યાણી અને વ્યાસ : " ગુજરાતીનું અભિનવઅધ્યાયન" બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- શ્રી ગુણવંત ત્રિવેદી : " ભાષા શિક્ષણની પ્રક્રિયા" રાજ્ય શિક્ષણ ભવન, અમદાવાદ.
- ડા. હરિકૃષ્ણ જોષી અને ડા ધનવંત દેસાઈ : "ગુજરાતી શિક્ષણમાં નવીન દષ્ટિ"
- ડા. મોતીભાઈ પટેલ ડા. શાસ્ત્રી અને જયેન્દ્ર દવે : " ગુજરાતી ભાષાના અધ્યાયનનું પરિશીલન" બી. એસ શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- ત્રિવેદી રમણલાલ : " માતૃભાષાનું અધ્યાયન વાણી" પ્રકાશન ગ્રુપ, અમદાવાદ.

Course Title : हिन्दी पद्धति - A
(Pedagogy of Hindi – A)

Course Code: EDCP - 1207.02

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03 Supervised Study Credit (SSC):01 Total: 04
Hours: Classroom Teaching: 48 Supervised Study: 32 Total: 80
Total Marks: 50 [External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

Objectives: पाठ्यक्रम के अंत में विद्यार्थी...

- हिन्दी भाषा के सैद्धान्तिक एवं व्यावहारिक व्याकरण को जाने।
- हिन्दी की विविध विधाओं को जाने।
- राष्ट्रभाषा के रूप में हिन्दी की स्थिति से अवगत हो सके।
- कक्षा के विभिन्न स्तरों पर गद्य, पद्य, व्याकरण, रचनाशिक्षण के स्वरूप को जाने।
- श्रवण, कथन, वाचन एवं लेखन सम्बन्धी भाषायी कौशलों को जाने एवं उनका प्रयोग करे।
- हिन्दी भाषा शिक्षण प्रणालियों के उपयोग का करे।
- दैनिक एवं इकाई, पाठ योजनाओं के महत्व से अवगत हो सके व निर्माण करे।

Unit	Content	Hour	Marks
१		18	15
	• कक्षा ६ से ८ में समाविष्ट सैद्धान्तिक एवं व्यावहारिक व्याकरण - (पर्यायवाची शब्द, विलोमशब्द, अनेकार्थक शब्द, भाववाचक, कर्तृवाचक, मुहावरे एवं कहावते, शब्द समुह के लिए एक शब्द) • गद्य की विविध विधाओं (साहित्य प्रकारों) का अध्ययन (उपन्यास, निबंध, एकांकी, जीवनी, आत्मकथा, संस्मरण, रेखाचित्र, यात्रावृत्तांत एवं डायरी आदि) • अभ्यासक्रम में समाविष्ट कक्षा ७ से १० की हिन्दी गद्य-पद्य कृतियों का समीक्षात्मक अध्ययन। ➤ सेमेस्टर –I कक्षा ७ : 1. हिन्द देश के निवासी (कविता) 2. डॉ. विक्रम साराभाई (जीवनी) ➤ सेमेस्टर –I कक्षा ८ : 3. तेरी है जमीं (कविता) 4. भरत (एकांकी) ➤ सेमेस्टर –II कक्षा ९ : 5. पथ की पहचान (कविता) 6. नदी बहती रहे (निबंध) 5. युग और मैं (कविता) 6. भारतीय संस्कृति में गुरु शिष्य संबंध (निबंध) ➤ कक्षा १० : 1. कोई नहीं पराया (कविता)	18	

	2. मेहनतकश ईसान (कविता) 3. ममता (कहानी) 4. गौरा गाय (रेखाचित्र) ▪ अभ्यासक्रममेंसमाविष्टकक्षा७ से १०गद्य-पद्य कृतियों के लेखकों/कवियों का साहित्यिक एवं परिचयात्मक अभ्यास करना।		
Engagement with Field:			
हिन्दी शिक्षा के वाचन में उच्चारण दोष होने वाले शब्दों की सूची बनाना एवं उच्चारण दोषों को दूर करने के लिए प्रवृत्ति का आयोजन कर प्रतिवेदन तैयार करना। (Community Engagement) माध्यमिक कक्षाओं के हिन्दी पाठ्यक्रम में से किन्ही दो पाठों (दो विधाएँ) का शास्त्रिय विश्लेषण करना। (Research) उच्च प्राथमिक स्तर पर कक्षा शिक्षा में हिन्दी सीखाने की समस्याएँ जानकर उनका निराकरण प्रस्तुत करना। (Observation & Interview) तुम्हारे आसपास के क्षेत्र के किसी समुदाय के लोगो की भाषा सर्वेक्षण और उनकी शब्दावली का अध्ययन कर प्रतिवेदन तैयार करना। (Research) गुजरात राज्य के हिन्दी साहित्यकारों के परिचय का चित्रात्मक प्रतिवेदन तैयार करना। (Library Engagement)			
२		30	20
(अ)	भाषा की भूमिका : हिन्दी भाषा शिक्षण का अर्थ, स्वरूप एवं महत्व। स्वतन्त्रता के पहले और बाद हिन्दी, हिन्दी के विविध रूप, अन्तराष्ट्रीय स्तर पर हिन्दी, हिन्दी पढ़ने पढ़ाने की चुनौतियाँ। संविधान एवं शिक्षा समितियों के रिपोर्ट में भाषा –हिन्दी भाषा की स्थिति (धारा ३४३-३५१, ३५०१); राष्ट्रीय शिक्षण नीति (१९८६); पी.ओ.ए. (प्लान ऑफ एक्शन) (१९९२); राष्ट्रीय पाठ्यचर्या (२००५) एवं गुजरात में हिन्दी भाषा शिक्षा नीति।	05	
(ब)	हिन्दी शिक्षा के उद्देश्य, विधियाँ एवं दृष्टियाँ : हिन्दी भाषा शिक्षा के उच्च प्राथमिक एवं माध्यमिक स्तर पर सामान्य एवं विशिष्ट उद्देश्य (ब्लूम के संशोधित उद्देश्यों (Texonomy) का अनुदेशनात्मक लेखन) भाषा शिक्षण की प्रचलित विधियाँ/प्रणालियाँ और उनका विश्लेषण : प्रत्यक्ष, परोक्ष एवं डॉ. वेस्ट विधि आदि। भाषा शिक्षा की रचनावादी (Constructivist) विधियाँ/प्रयुक्तियाँ भाषा सीखने सीखाने की विभिन्न दृष्टियाँ – भाषा अर्जन और अधिगम का दार्शनिक, सामाजिक और मनोवैज्ञानिक आधार, समग्र भाषा दृष्टि, रचनात्मक दृष्टि, भाषा सीखाने की बहुभाषिक दृष्टि आदि (जॉन ड्युई, ब्रुनर, जे. प्याजे) भारतीय दृष्टि (पाणिनी, कामताप्रसाद गुरु, किशोरीदास वाजपेयी)	06	
(स)	हिन्दी भाषा के विविध स्वरूपों की शिक्षा : गद्य शिक्षा : महत्व, उद्देश्य, गद्य अध्यापन के सोपान एवं पाठ योजना। पद्य शिक्षा : महत्व, उद्देश्य, पद्य अध्यापन के सोपान, पद्य शिक्षा की विधियाँ, पद्य शिक्षक एवं पाठ योजना। व्याकरण शिक्षा : महत्व, उद्देश्य, व्याकरण शिक्षा की पद्धतिया एवं पाठ योजना।	05	

	रचना शिक्षा : महत्व, उद्देश्य, रचना शिक्षा की पद्धतिया एवं पाठ योजना।		
(द)	हिन्दी की पाठ योजना : अर्थ, महत्व एवं रूपरेखा, दैनिक पाठ योजना एवं ईकाई पाठ योजना का निर्माण। मासिक एवं वार्षिक पाठ योजना की रूपरेखा।	05	
(य)	भाषाई कौशलो का अध्ययन : श्रवण कौशल : अर्थ एवं संकल्पना, उद्देश्य, प्रकार, महत्व, प्रोत्साहक प्रवृत्तियाँ एवं गुण-दोष। कथन कौशल : अर्थ एवं संकल्पना, उद्देश्य, प्रकार, महत्व, प्रोत्साहक प्रवृत्तियाँ एवं गुण-दोष। वाचन कौशल : अर्थ एवं संकल्पना, उद्देश्य, प्रकार, महत्व, उच्चारण दोष के कारण, उपाय, प्रोत्साहक प्रवृत्तियाँ एवं गुण-दोष। लेखन कौशल : अर्थ एवं संकल्पना, उद्देश्य, प्रकार, महत्व, सुलेखन की विशेषताएँ, प्रोत्साहक प्रवृत्तियाँ एवं गुण-दोष।	05	
(र)	शैक्षिक प्रतिमान : संकल्पना प्राप्ति प्रतिमान (Concept Attainment Model), प्रेरक सोच प्रतिमान (Inductive thinking/Inquiry training Model), अग्रिम आयोजक प्रतिमान (Advance Organiser Model) भाषा के संदर्भ में	04	
Engagement with Field: भाषा सीखने सीखाने की विभिन्न दृष्टियों में से किसी एक दृष्टि पर विषय निर्धारित कर सेमिनार का आयोजन कीजिए। (Seminar) भारतीय संविधान में हिन्दी भाषा संबंधित अनुसंशाएँ तथा विभिन्न शिक्षा आयोगों द्वारा संस्तुत भाषा संबंधी सिफारिशों पर प्रतिवेदन तैयार करना।(Library Engagement) हिन्दी शिक्षण की वर्तमान स्थिति को जानने के लिए २० व्यक्तियों से साक्षात्कार लेकर प्रतिवेदन तैयार करना।(Research) हिन्दी भाषा के किन्ही दो अध्यापकों के शिक्षण कार्य का अवलोकन कर तुलनात्मक समीक्षा करना। (Observation) विधार्थियों के वाचन कौशल के विकास के लिए सहभ्यासिक प्रवृत्ति का आयोजन कर प्रतिवेदन तैयार करना।(Community Engagement)			

References:

- भाई, योगेन्द्रजीत : हिन्दी भाषा शिक्षण, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा।
- लाल, रमन बिहारी : हिन्दी शिक्षण, रस्तोगी पब्लिकेशन, मेरठ।
- शर्मा, डॉ. लक्ष्मीनारायण : भाषा १, २ की शिक्षण विधियाँ और पाठ नियोजन, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा।
- शर्मा, राजकुमारी : हिन्दी शिक्षण, राधा प्रकाशन मंदिर, आगरा।
- पटेल, पुरुषोत्तम अं. : हिन्दी का अभिनव अध्ययन, नीरव प्रकाशन, अहमदाबाद।
- दवे, शास्त्री जयेन्द्र एवं अन्य : हिन्दी अध्यापन विमर्श, मेसर्स बी. एस. शाह प्रकाशन, अहमदाबाद।
- सिंह, निरंजनकुमार (१९८४) : माध्यमिक विद्यालयों में हिन्दी शिक्षण, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, जयपुर।
- भाटिया, एम.एम. और नारंग, सी.एल. (१९८७) आधुनिक शिक्षण विधियाँ, प्रकाश ब्रदर्स, लुधियाना।
- रावल, नटूभाई : हिन्दी विषयवस्तु, नीरव प्रकाशन, अहमदाबाद।
- हिन्दी पाठ्यपुस्तक कक्षा ६ से १० : गुजरात राज्य शाला पाठ्यपुस्तक मंडल, गाँधीनगर

- Apple, M.W., Au, W., & Gandin, L.A. (2011). *The Routledge international handbook of critical education*. Taylor & Francis.
- Government of India : NCFTE (2009): Report

Course Title : અંગ્રેજી પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of English – A)

Course Code: EDCP - 1207.03

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03 Supervised Study Credit (SSC): 01 Total: 04
Hours: Classroom Teaching: 48 Supervised Study: 32 Total: 80
Total Marks: 50 [External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

Objectives: Student-Teacher will be able to:

- To consolidate core content of the English language.
- To acquaint the student teachers with genesis of English language teaching in Indian subcontinent as well as importance of English in global local, national and global perspective.
- To understand nature of English language in socio-cultural and psychological perspectives.
- Identify techniques, methods, approaches and materials of teaching English at various levels in the Indian context.
- Learn and master four skills (LSRW) to integrate in classroom practices.
- Learn and adapt study skills during teaching learning processes.

Unit	Content	Hour	Marks
1	Fundamental of English	15	15
(a)	Textual Grammar Points from Standard VI to X	10	
(b)	Familiarity with Textual Materials • Language materials from standard VI to X • Lessons from Text (Standard: X) Prose Lessons: 2,3,5,7,11,13,14,15 Poetry Lessons: 5 & 6	05	
Engagement with Field: • Conduct a critical study of content and different activities incorporated in the text book. (Research: Book Review) • Visit a school library and prepare report regarding list of books, categories books as per their literary forms (drama, novel, tragedy, comedy etc.). (Library) • Conduct a survey of five schools with reference to materials (other than Textbooks) used in the classroom. (Research) • Collect ten examples of grammar in the context from English Textbooks of Class V to VIII and have a group discussion and prepare a summary of discussion.			
2	English Language (Historical and Psychological Perspectives)	33	20
(a)	Historical Perspective: • Status of English (National and Global Context). • Position of English Language in India: Articles 343-351 • POA:1992 • NCF: 2005 (Language Education)	09	
(b)	Psychological Perspective: • Principles of English language teaching. • Aims and objectives of teaching English (Primary & Secondary)	09	

	School). • Bloom’s Taxonomy, Revised Bloom’s Taxonomy • Indian Thoughts of Language Learning: (a) Panini (b) Kamta Prasad. • Theories of Language Learning : (a) Chomsky (b) Krashen		
(c)	Acquisition of Skills, Methods and Approaches: Language Skills: • Listening and Speaking: Sub skills of listening: Tasks; Materials and resources for developing the listening and speaking skills: Storytelling, dialogues, situational conversations, role plays, simulations, speech, games and contexts, language laboratories, pictures • Reading: Sub skills of reading; Importance of understanding the development of reading skills; Reading aloud and silent reading; Extensive and intensive reading; Study skills, including using thesauruses, dictionary, encyclopedia, etc. • Writing: Stages of writing; Process of writing; Formal and Informal writing, such as poetry, short story, letter, diary, notices, articles, reports, dialogue, speech, advertisement, etc; Reference skills; Study skills; Higher order skills. Methods and Approaches: Direct Method; Bilingual Method; Structural Approach; Communicative Approach; Thematic Approach (Interdisciplinary). Lesson planning : Scope and need; structure of a lesson plan; its importance; objectives-its parts and rationale; planning lessons for secondary schools – prose, poetry, non-detail, composition lesson plans. Models of Teaching: • Concept Attainment Model • Advance Organizer Model • Inquiry Training Model	15	
Engagement with Field: • Search information about Indian or foreign linguists and prepare project work. (Project Work) • Arrange debate on “should English be a medium of instruction at school level?” (At school or at college.) (Debate) • Observe a two periods of any one English teacher in school and critically analyze the techniques and methods he / she use during classroom interaction. (Observation) • Prepare a note on different strategies you use while obtaining and storing information during classroom teaching as well as learning. (Research) • Write a brief review on constructivist approach with reference to English language acquisition and learning as a foreign language. (Library) • Talk to the students and find out the different languages that they speak. Prepare a plan to use multilingualism as a strategy in the English classroom. (Community) • Prepare activities for listening/ speaking/ reading or writing. (Library & Laboratory) • Prepare three activities to develop the reading skills of class VI students. (Library and Laboratory)			

References:

- Barauh, T.C.: The English Teacher's Handbook
- Bhandari and others : *Teaching of English* – Longmans
- Bhatia, K.K.: Teaching & Learning English As a Foreign Language
- Blundell John et al (1984): Functions in English, London OUP
- Bose Kshanika: Teaching of English Modern Approach
- Brence : *The Teaching of English Abroad, Part I, II, III*
- Els, Theo Van et al (1984): Applied Linguistics and Learning and Teaching -of Foreign Language.
- Frisby : Teaching English– Longmans
- Gokak : English in India
- Gurrey, P. *Teaching English as a Foreign Language* Longmans
- Kohali, A.L.: Techniques of Teaching English in the New Millenium
- Kohli, B.L.: Teaching of English
- M.L.Tikoo: Teaching of English
- Menon, T.K.N. and Patel, M.S. : *The teaching of English as a Foreign Language* : Acharya Book Depot, Baroda
- O'Conner, J.D.: *Better English – Pronunciation*
- Richards Jack C. & Rodgers & Theotore S.: Approaches & Methods in Language Teaching
- Sahni Geeta: Suggested Methodology of Teaching English
- Salim B.: Companion to teaching of English
- Shatmi Kadmbri & Tujs Tripat – Principles & Practices of Language Teaching
- Shivapuri, Vijai.: *Teaching of English*
- Singh, M.K.: Teaching of English
- Spratt Mary: English for the Teacher
- Thomson and Wyatt : *The Teaching of English in India*
- Son HG (1979): Teaching Language as Communication. London, OUP

Course Title : संस्कृत पद्धति - A
(Pedagogy of Sanskrit – A)

Course Code: EDCP -1207.04

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

Objectives: Student-Teacher will be able to:

- To understand the use of language in context, such as grammar and vocabulary in context.
- To understand the importance of Sanskrit language in curriculum and in life.
- To be able to develop activities and tasks for learners.
- To be able to practice the language teaching skills.
- To familiarize the student teacher with different methods and techniques of teaching and its application in the class room.
- To understand and prepare various kinds of lesson plans.

Unit	Content	Hour	Marks
1	Content of Sanskrit Language	20	15
(a)	Theoretical Grammar : • वर्णमाला : Distribution of vowels and consonants with their pronunciations places • Sandhi: Vowel Sandhi, Consonant Sandhi and Visarg Sandhi with their laws as per types. • Samas: Dwandwa, Tatpurush, Karmdharay, Dwigu and Bahuvrihi Samas with laws. • Ganaparichay: 1) Names of 10 Gana with their Vikarnprataya 2) First and second Gana Samuh 3) Understanding of 1st, 4th, 6th, 10th Gana. • काल and अर्थ: वर्तमान; ह्यस्त भूतकाल; भविष्य and आज्ञार्थ-विध्यर्थ • Pronouns: Personal Pronouns: its types and utility in Sanskrit language. • कृदन्त : कर्मणी भूतकृदन्त; कर्त्री भूतकृदन्त, हेत्वर्थ, संबन्धक भूतकृदन्त, their utility in Sanskrit language. • Introduction of विभक्तिरूपाणि of Sanskrit language. • Cardinals: Understanding and Speaking 1 to 100.	15	
(b)	Contribution of Prominent authors and Ratnakanika, Shubhashitani and lessons from textbooks. • Maharshi Valmiki; Maharshi Vedvyas and Mahakavi Kalidas : Their contribution to Sanskrit language. • रत्नकणिका, सुभाषितानि : Explain main thoughts of रत्नकणिका and सुभाषितानि from Textbook of Standard: 6 to 8. • Textbook (Std:10) : Deep learning of chosen prose and poetry of the textbook of standard:10. 1. Lesson No: 3 स्वस्थवृतं समाचार(Poetry) 2. Lesson No: 7 : सुभाषित कुसुमानि (Poetry) 3. Lesson: 5 : गुणवती कन्या (Prose) 4. Lesson:8 साक्षिभूतः मनुष्यः (Prose)	5	
Engagement with Field:			

Conduct a Sanskrit class using play way method For e.g. make various play cards about personal pronoun and verb forms. For e.g. अहम्, आवाम्, वयम्, -पठामि, पठावः, पठामः ❖ त्वम्- युवाम्-युयम् – पठसि, पठसि, पठथः, पठथ ❖ सः, सा, तौ, ते – ते –ता, पठति, पठतः - पठन्ति (any five verbs) (Activity) OR Conduct a seminar on How make more and more interesting with help of various teaching methods and audio visual teaching aids (Seminar) Find out a small Sanskrit incident or drama from Sanskrit literature. (Library) Collect Sanskrit slokas from parent and various stakeholders and translate them. (Social) Find out similarities and differences between textbook of standard 6th and 7th. (Research)			
2	Method of Teaching Sanskrit	28	20
(a)	Importance of Sanskrit Language. Utilization of Sanskrit Language in human life Contribution of Sanskrit Language in National Integration Correlation of Sanskrit Language with other school subjects	5	
(b)	Sanskrit language Learning. Aims of Sanskrit language Principles of Sanskrit language Bloom’s Taxonomy , Revised Bloom’s Taxonomy Writing instructional objectives using Action verbs Concept of Skills of Sanskrit language- Listening, Speaking, Reading, and Writing	8	
(c)	Methods of Sanskrit language and Lesson Planning Methods of teaching Prose Lesson: Pathshala Method, Direct Method, Translation Method –concept, characteristics, merits and limitations of each. Methods of teaching poetry lesson :song-play-action, गीत अभिनव and Anvay method - concept and importance. Methods of teaching Grammar: Inductive & Deductive - Importance and difference in both. Lesson planning: Stray Lesson, Unit Lesson, Monthly Planning, Annual Planning. Models of language Teaching: Advance Organizer Model; Concept- attainment Model and Inquiry Training Model	15	
Engagement with Field: Present a topic on ‘How to make Sanskrit learning more interesting with the help of various teaching methods’ in a seminar. Collect information about Sanskrit authors given in first year and make scrap book and prepare about seminar on it in class. Conduct a survey on ‘Challenges faced by the teacher in present context’. Organize quiz /antakshari on Sanskrit Language among students in the presence of their parents.			

References:

- संस्कृत शिक्षणनी डेन्डुडुडु : श्री सी.के. आडुवावा – श्री नीरव प्रकाशन, बीजु आवृति – १८८८-८८, अमदावाड
- संस्कृत विषयवस्तु : उपरोक्त

- संस्कृत विषयवस्तु : श्री सी.के. आडुवाला – श्री नीरव प्रकाशन, बीज आवृत्ति – १८७६-७७, अमदावाद
- संस्कृत व्याकरण विचार – जय भारत प्रकाशन, अमदावाद, ड.ज.ज. नकुम, बी.એ.સ. શાહ પ્રકાશન, પ્રથમ આવૃત્તિ – ૨૦૦૨-૦૩
- ધોરણ – ૬ થી ૧૦ ના વર્તમાન અભ્યાસ સત્રના સંસ્કૃત વિષયના પાઠ્યપુસ્તકો – ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર
- ધોરણ – ૬ થી ૧૦ ના અગાઉના વર્ષના સંસ્કૃત વિષયના પાઠ્યપુસ્તકો – ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ , ગાંધીનગર
- સંસ્કૃત અધ્યાપન પરિશીલન : સંયુક્ત (ઇ. લેખકો), બી.એ.સ. શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- A Rapid Sanskrit Method – George L. Hart Motilal Banarasidass Banglow Road, Delhi (ISBN – 0-89581-681-4)
- અનુવાદ ચન્દ્રિકા ; પ્રિ. ડૉ. સી. એલ. શાસ્ત્રી, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- સંસ્કૃત શિક્ષણ : ડૉ. રામશકલ પાંડેય, વિનોદ પુસ્તક મન્દિર, આગરા
- સંસ્કૃત વ્યાકરણ – ડૉ. કવિપ્રભા ગોયલ, રાજસ્થાની ગ્રન્થસાર, જોધપુર, પ્રથમ સંસ્કરણ – ૨૦૦૦

Course Title : સામાજિક વિજ્ઞાન પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of Social Science – A)

Course Code: EDCP - 1207.05

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : તાલીમાર્થીઓ....

- સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સમાવિષ્ટ વ્યાપક ખ્યાલો મુજબ સામાજિક વિજ્ઞાનની સંકલ્પના સમજવી.
- સામાજિક વિજ્ઞાનના જ્ઞાનનો ઉપયોગ નાગરિક તરીકે રૂપાંતર કરવા કરવો.
- વર્ગખંડમાં વિવિધ આયોજન, પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ, વલણ અને મૂલ્યાંકનનો ઉપયોગ કરવો.
- સામાજિક વિજ્ઞાનના કૌશલ્યોનો વિકાસ કરવો.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		18	15
	વિષયવસ્તુના પાઠો ધોરણ : 8 - 1, 3, 5 ધોરણ : 9 - 3, 8, 9 ધોરણ : 9 - 4, 5, 8, 13, 14 ધોરણ : 10 - 8, 9	18	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • ધોરણ 8 થી 10 માટે સૂચિત પાઠોનું સ્વાધ્યાય તૈયાર કરો (પુસ્તકાલય જોડાણ) • વિષયવસ્તુના કોઈ એક મુદ્દા પર એક પ્રોજેક્ટ તૈયાર કરો. (પુસ્તકાલય જોડાણ) • વર્તમાન સમયના કોઈ એક મુદ્દા પર એક લોક જાગૃતિના કાર્યક્રમનું આયોજન યોજો. (સામાજિક જોડાણ) • કોઈ એક આર્થિક, સામાજિક, રાજકીય, શૈક્ષણિક વિષય પર પરિસંવાદ યોજો. (સેમિનાર)			
2		30	20
(a)	સામાજિક વિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ • સામાજિક વિજ્ઞાનનો અર્થ, સંકલ્પના અને સ્વરૂપ તથા વિવિધ વિષયો સાથે એકીકરણ • શાળાના વિવિધ તબક્કે – વિજ્ઞાન, ઇતિહાસ, ભૂગોળ, રાજનૈતિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર, સમાજશાસ્ત્ર, માનવવંશ ભૂગોળ (Anthropology) • રાષ્ટ્રીય લક્ષ્યાંકો, વ્યક્તિગત અને સામાજિક જરૂરિયાતોના ખાસ સંદર્ભમાં હાઈસ્કૂલના સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણના હાલના અભ્યાસક્રમનું વિશ્લેષણ કરવું. • સામાજિક વિજ્ઞાનના અભ્યાસક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો અને અભિગમો • સામાજિક વિજ્ઞાનનું મહત્વ. • સામાજિક વિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર	06	
(b)	હેતુઓ અને ઉદ્દેશ્યો • સુધારેલ બ્લુમના વર્ગીકરણ (Taxonomy) સંદર્ભમાં ઉચ્ચ પ્રાથમિક અને માધ્યમિક સ્તરે સામાજિક વિજ્ઞાનના સામાન્ય હેતુઓ, વિશિષ્ટ હેતુઓ • જ્ઞાનાત્મક, ભાવાત્મક અને ક્રિયાત્મક પાસાઓની નિર્દેશાત્મક રચના (ક્રિયાપદોના ઉપયોગ દ્વારા)	06	
(c)	પાઠ આયોજન • શિક્ષણ કૌશલ્યો • સેતુ પાઠ • એકમ પાઠ • માસિક, વાર્ષિક અને ડિજિટલ આયોજન (રચનાત્મક અભિગમના સંદર્ભમાં)	06	
(d)	શૈક્ષણિક પ્રયુક્તિઓ અને પદ્ધતિઓ • શીખવાની શૈલીઓ અને અધ્યયન વ્યૂહરચના • પદ્ધતિઓ: (શિક્ષક કેન્દ્રી અને વિદ્યાર્થી કેન્દ્રી) સ્ત્રોત, પ્રોજેક્ટ, જીવનચરિત્રાત્મક,	06	

	સમસ્યા ઉકેલ, નિરીક્ષિત અભ્યાસ. (પ્રક્રિયા, ફાયદા, ગેરફાયદા અને પદ્ધતિઓને અસરકારક બનાવવાની રીતો) • પ્રયુક્તિઓ (પ્રક્રિયા, ફાયદા, ગેરફાયદા અને પદ્ધતિઓને અસરકારક બનાવવાની રીતો) : ♣ બ્રેન સ્ટ્રોર્મિંગ ♣ સિમ્યુલેશન ♣ રોલ-પ્લે ♣ ચર્ચા ♣ આગમન અને નિગમન ♣ કમ્પ્યુટર્સ અને ઈન્ટરનેટ નો ઉપયોગ		
(e)	મનોવિજ્ઞાન આધારિત સામાજિક વિજ્ઞાનના શિક્ષણ પ્રતિમાન • સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણનો મનોવૈજ્ઞાનિક અભિગમ • મનોવિજ્ઞાન અને રચનાત્મક ઉપયોગ (પિયાઝે, બ્રુનર, વ્યાગોત્સ્કી અને આસુબેલનું યોગદાન) • સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન • એડવાન્સ આયોજક પ્રતિમાન • સામાજિક ન્યાય (Jurisprudential) પરિસ્થિતિ અને સામાજિક તપાસ પ્રતિમાન	06	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • કોઈ એક સેતુ પાઠ બનાવો. (પુસ્તકાલય જોડાણ) • પ્રશ્ન પ્રકારો આધારિત વિવિધ પ્રકારના પ્રશ્નોની રચના કરો. (પુસ્તકાલય જોડાણ) • પ્રતિબદ્ધ રાષ્ટ્રીય ગુણવત્તા પર વાદ વિવાદનું આયોજન કરો (સામાજિક જોડાણ) • બે શિક્ષણ પદ્ધતિઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો. (સંશોધન) • શિક્ષણ પ્રતિમાનની ખાસીયતો શોધો. (સંશોધન) • કોઈ એક ચોક્કસ પદ્ધતિ પર પાઠ યોજના તૈયાર કરો. (પુસ્તકાલય જોડાણ)			

References:

- શાહ પંકજભાઈ સી. તેમજ અન્ય (૨૦૧૩) સામાજિક વિજ્ઞાનનું અધ્યાપન. અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1990). Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Dhand. Techniques of Teaching (1990) . Delhi : Ashish Publication.
- Lay E.J.S. Encyclopedia of modern method of teaching (1990). New Dehli: Anmol Publishing Pvt. Ltd.
- www.itihas.com
- www.nationalgraphic.com
- Jain, Manish (1999) Evolution of Civics and Citizen in India. Paper presented at the South Asian Conference on Education, Department of Education, University of Delhi, Delhi.

Course Title : ગણિત પદ્ધતિશાસ્ત્ર - A
(Pedagogy of Mathematics - A)

Course Code: EDCP - 1207.06

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ગણિતના અધ્યયન અને અધ્યાપનની પાયાની સંકલ્પનાઓની સમજ કેળવે.
- ગણિતના અધ્યાપનનું મૂલ્ય તથા અનુબંધ વિશે સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિકોણ મેળવે.
- ગણિત વિષયના અધ્યાપન માટે બ્લૂમના વર્ગીકરણશાસ્ત્ર પ્રમાણે ઉચિત શૈક્ષણિક હેતુઓ લખવાની ક્ષમતા કેળવે.
- વિવિધ પદ્ધતિઓ, અભિગમો, પ્રયુક્તિઓની તુલના કરે અને આધુનિક મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતોનો અધ્યાપનમાં ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવે.
- અસરકારક અધ્યાપન માટે પાયાના કૌશલ્યોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- ગણિતના અધ્યાપન માટેની વિવિધ પ્રયુક્તિઓની સમજ કેળવી ગણિતના અધ્યાપનમાં તેનો ઉપયોગ કરે.
- સ્યનાવાદી અભિગમ પ્રમાણેના ગણિતના અધ્યાપનની પદ્ધતિઓ સમજે અને પ્રયોજે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		18	15
	ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા પ્રકાશિત પાઠ્યપુસ્તકમાંથી વિષયવસ્તુ Std. : 8 Sem I: Chapter: 3,5,6,7 Std. : 9 Sem I: Chapter: 1,2,3,7, 9 Std. : 10 Chapter: 2,4,5,7	18	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
	• એકમ 1 માથી કોઈપણ વિષય પર પરિસંવાદ/જૂથ ચર્ચા ગોઠવો [સેમિનાર / જૂથ ચર્ચા] • એકમ 1 માથી કોઈપણ વિષય પર કોલેજ / શાળા કક્ષાએ એક કિવઝ ગોઠવો. [કિવઝ] • ભારતીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય ગણિતશાસ્ત્રીઓના યોગદાન અને ચિત્રોનું પ્રદર્શન [પ્રદર્શન] • એકમ 1. માં દર્શાવેલ વિષયવસ્તુ માટે પાઠ્યપુસ્તકમાં રજૂ કરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની વિવેચનાત્મક સમીક્ષા કરી [વાર્ષિક] • એક માધ્યમિક શાળાની મુલાકાત લો અને વિદ્યાર્થીઓ તથા શિક્ષકો સાથે વાતચીત દ્વારા મુશ્કેલ વિષયવસ્તુની યાદી બનાવો. [સંશોધન] • કોઈપણ ગણિતશાસ્ત્રી જીવનચરિત્ર પર એક અભ્યાસ લેખ તૈયાર કરો [પુસ્તકાલય]		
2		30	20
(A)	ગણિતનો અર્થ અને સ્વરૂપ • આધુનિક જીવન માં ગણિત મૂલ્ય, ઉપયોગીતા મૂલ્ય, વિષયગત મૂલ્ય અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્ય • દૈનિક જીવનમાં ગણિતની જરૂર અને મહત્વ • અન્ય વિષયો સાથે ગણિતનો અનુબંધ • ગણિત વિષયના પાયાના ઘટકો	3	
(B)	ગણિત અધ્યાપનના ધ્યેયો અને હેતુઓ: • ભારતમાં વિવિધ તબક્કે ગણિતનો અભ્યાસક્રમ • અસરકારક ગણિત શિક્ષકની વ્યવસાયિક કાર્યક્ષમતા • ગણિત શિક્ષણના ધ્યેયો	5	

	• શૈક્ષણિક હેતુઓ માટેનું બ્લૂમનું વર્ગીકરણ શાસ્ત્ર: જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્ર, ભાવાત્મક ક્ષેત્ર, અને મનોક્રિયાત્મક ક્ષેત્ર • ગણિત અધ્યયન અને અધ્યાપન હેતુઓ માટેની બ્લૂમની રીવાઈઝડ વર્ગીકરણશાસ્ત્રનું સંકલ્પનાત્મક વિહંગાવલોકન • ક્રિયાસૂચક ક્રીયાપદોની જ્ઞાનાત્મક, ભાવાત્મક, અને મનોક્રિયાત્મક ક્ષેત્ર ના શૈક્ષણિક હેતુઓ લખવા.		
(C)	• પિયાળે , બુનર, ગેને , વાયગોત્સકી અને આસુબેલના ગણિત અધ્યયન માટેના મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતો • વર્ગખંડ અને વર્ગખંડ બહારથી મેળવેલા ગણિત વિષયના પુર્વજ્ઞાનને અધ્યયનમાં ઉપયોગમાં લેવાની પ્રેરણા અધ્યેતાને આપવી. • પાઠ આયોજન: મૂળભૂત તત્વો, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્વ • એકમ પાઠ આયોજન: મૂળભૂત તત્વો, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્વ • માસિક આયોજન: વર્ગખંડ શિક્ષણ , સહઅભ્યાસીક પ્રવૃત્તિ • વાર્ષિક આયોજન: વર્ગખંડ શિક્ષણ , સહઅભ્યાસીક પ્રવૃત્તિ	7	
(D)	ગણિત અધ્યાપનના કૌશલ્યો, પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિ: નીચેના કૌશલ્યોના ઘટકો: • પ્રસ્તાવના, • પ્રશ્ન કૌશલ્ય • કા. પા. કાર્ય • ઉદાહરણ • સ્પષ્ટીકરણ શિક્ષક કેન્દ્રિત પદ્ધતિઓ: (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા, અસરકારક બનાવવા માટેના ઉપાયો) • વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ • નિદર્શન પદ્ધતિ • આગમન – નિગમન પદ્ધતિ • પૃથક્કરણ – સંયોગીકરણ પદ્ધતિ અધ્યેતા કેન્દ્રી પદ્ધતિઓ: (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા, અસરકારક બનાવવા માટેના ઉપાયો) • પ્રોજેક્ટ પદ્ધતિ • સમસ્યા ઉકેલ પદ્ધતિ • લેબોરેટરી પદ્ધતિ • તાર્કિક અભિગમ પદ્ધતિ • સંશોધનાત્મક પદ્ધતિ પ્રચુકિતઓ (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા રીતે પદ્ધતિ અસરકારક બનાવવા માટે ઉપાયો) મૌખિક કાર્ય • સ્વાધ્યાય કાર્ય • મહાવરો કાર્ય • નિરીક્ષિત અભ્યાસ • વૈદિક પ્રચુકિત • સમાનધર્મી જૂથ • કમ્પ્યુટર અને ઈન્ટરનેટ નો ઉપયોગ	11	
(E)	ગણિત અધ્યાપનના પ્રતિમાન • સંકલ્પના સંપ્રાપ્તિ પ્રતિમાન • તપાસ તાલીમ મોડેલ • નિપુણતાયુક્ત અધ્યયન પ્રતિમાન • શોધ અધ્યયન પ્રતિમાન	4	

ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :

- ગણિત પ્રયોગશાળા / ક્લબ / સંસ્થા ની મુલાકાત લઈ અને તેના પર એક અહેવાલ તૈયાર. (ક્ષેત્ર મુલાકાત)
- ગણિત અધ્યાપનનું કૌશલ વધારવા માટે સ્વાધ્યાય / પીઅર ટ્યુટરિંગ પદ્ધતિ
- ગણિત કેન્દ્ર / ગણિતશાસ્ત્રીની મુલાકાતનું ક્ષેત્ર પર્યટનનું આયોજન કરો અને તેની મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ, શૈક્ષણિક અને સામાજિક મહત્વ દર્શાવતો અહેવાલ રજૂ કરો. (સામાજિક/સામુદાયિક પર્યટન)
- ગણિત અધ્યાપનની અધ્યેતાકેન્દ્રી પદ્ધતિના લાભ ગેરલાભ ઉપર પરિસંવાદ / જૂથ ચર્ચા ગોઠવો.
- જાણીતા ગણિતશાસ્ત્રી અથવા અનુભવી ગણિતના શિક્ષક સાથે ગણિત અધ્યાપનની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓના લાભલાભને ધ્યાનમાં રાખી મુલાકાત (મુલાકાત)
- વિદ્યાર્થીઓ સાથે વાતચીત દ્વારા ગણિત અભ્યાસક્રમના વિનિયોગ વિશે તેમના અભિપ્રાય જાણવા એક ચિંતનાત્મક અહેવાલ તૈયાર (સંશોધન)
- વર્ગખંડમાં વિવિધ પદ્ધતિ અને જૂથ શિક્ષણ તકનીકો ઉપયોગ. (ટીમ શિક્ષણ)
- આધુનિક યુગમાં ગણિતશાસ્ત્ર શિક્ષણ સંદર્ભ સાથે પાવર પોઈન્ટ પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો (રીસોર્સ જનરેશન)
- ગણિત શિક્ષણ સાથે સંલગ્ન સમસ્યાઓ ઉપર એક વ્યક્તિ અભ્યાસ હાથ ધરો. (વ્યક્તિ અભ્યાસ)
- ગણિત શિક્ષણના કોઈ એક મુદ્દા ઉપર જૂથચર્ચા / ડીબેટ (જૂથચર્ચા)
- વિવિધ અધ્યેતાકેન્દ્રી શિક્ષણ પદ્ધતિઓ અનુરૂપ શૈક્ષણિક મુદ્દાઓનું વર્ગીકરણ કરી અલગ અલગ બે પદ્ધતિઓ માટે પાઠ આયોજન બનાવો. (સંશોધન/પુસ્તકાલય)

References:

- Aiyanyas, N. Kuppaswami, (1982). The teaching of Mathematics in New Education, Delhi; Universal Book and Stationary Co.
- Butler, C. H. and Wren, F. L., (1951). Teaching of Secondary School Mathematics; New York; Mac Grow Hill
- Eves, Howard, (1976). An Introduction to the history of Mathematics; Holt Rinehart and Winson Pvt. Ltd.
- Keith & Robertson, (1964). The Principles of Arithmetic; London; Blackie & Sons Ltd.
- Lucein Blue Kinney, (1954). Teaching Mathematics in Secondary School, New York; Rinehart & Co.
- Mangal, S. K., (1987). Teaching of Mathematics; Prakash Brothers Education Publishers Pvt. Ltd.
- Nanda, N. N., (1972). Teaching of Mathematics, Ludhiana; Sharda Brothers.
- NCERT, A Textbook of Content – cum - Methodology of Teaching Mathematics, New Delhi.
- Rai, B. C. (1978). Teaching of Mathematics, Lucknow; Prakashan Kendra.
- Rawat, M. S. (1982). Ganit Shikshan, Agra; Vinod Pustak Mandir
- Sidhu, Kulbirsingh. (1996). Teaching of Mathematics; (Fourth Ed.), Sterling Publishers Pvt. Ltd.
- Sudhirkumar. (1993). Teaching of Mathematics; New Delhi; Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Suxen, R. C. (1970). Curriculum and Teaching of Mathematics in Secondary School; New Delhi; NCERT
- Turner, L. M. (1966). Teaching Aids for Elementary Methods; USA; Holt, Rinehart and Winson; Inc.
- પટેલ, એન. આર., ગણિતનું આદર્શ અધ્યાપન, અમદાવાદ; વારીષેણ પ્રકાશન
- પટેલ, આર. એસ., (૨૦૦૩). ગણિતનું અધ્યાપન : વિષયવસ્તુ અને પદ્ધતિ, અમદાવાદ; નીરવ પ્રકાશન
- ભટ્ટ, શુક્લ અને પારેખ, નૂતન ગણિતના અધ્યાપનનું પરિશીલન, અમદાવાદ; સી. જમના. દાસકંપની.
- શાહ, બી. એસ., (૧૯૮૭). ગણિતના અધ્યાપનનું પરિશીલન, અમદાવાદ; બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
- Joyce, B., Weil, M. & Calhoun, E. (2009). Models of Teaching (8th ed.). New Delhi: PHI Learning Private Limited.

- James, A. (2006). Techniques of Teaching Mathematics. New Delhi: Neelkamal Publications Pvt. Ltd.

Course Title : વિજ્ઞાન પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of Science – A)

Course Code: EDCP - 1207.07

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- વિજ્ઞાનના મૂળભૂત સ્વરૂપ અને માળખાને સમજાવે .
- અભ્યાસક્રમના માળખાનાં મૂળભૂત સિદ્ધાંતો સમજાવે.
- વિજ્ઞાન અધ્યાપનના હેતુઓનું જ્ઞાન મેળવે અને સમજાવે ક્ષેત્રે.
- પાઠ આયોજનના પાયાના ખ્યાલોથી જાતને અવગત કરે અને અધ્યાપન માટેનું પાઠ આયોજન બનાવે.
- વિજ્ઞાન અધ્યાપનના નમૂનાઓ, પદ્ધતિઓ અને અભિગમ વિશે સમજાવે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		18	15
	ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા પ્રકાશિત પાઠ્યપુસ્તકનું વિષયવસ્તુ Std- 8 (Sem-1): Chapter 4,8,9 Std- 9 (Sem -1) : Chapter 2,3,4,7,8 Std-10 : Chapter 1,3,4,10,12	18	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
• કોલેજ / શાળા કક્ષાએ એકમ 1 માથી કોઈપણ વિષય પર પરિસંવાદ / જૂથ ચર્ચા ગોઠવો [સેમિનાર / જૂથ ચર્ચા] • કોલેજ / શાળા કક્ષાએ યુનિટ -1 માથી કોઈપણ વિષય પર ક્વિઝ ગોઠવો. [ક્વિઝ] • એકમ 1 ના વિષયવસ્તુની હકીકતો, સંકલ્પનાઓ, સિદ્ધાંતોનું વર્ગીકરણ કરો. [પુસ્તકાલય] • એકમ 1 ના વિષયવસ્તુ માટે પુસ્તકમાં સામેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની સમીક્ષા કરો. [પુસ્તકાલય] • એકમ 1 ઉલ્લેખીત વિષયવસ્તુ માટેના પર વિડિઓઝ, ચિત્રો, ઓડિયો અને અન્ય સંદર્ભ સામગ્રી એકત્રિત કરો [રિસોર્સ જનરેશન] • એકમ 1 ઉલ્લેખીત વિષયવસ્તુ માટેના વિડિઓઝ, ચિત્રો, ઓડિયો અને અન્ય સંદર્ભ સામગ્રી લિંક્સ એકત્રિત કરી તેને ઈમેઈલ દ્વારા તમારા શિક્ષક સાથે શેર કરો [રિસોર્સ જનરેશન] • એકમ 1 ઉલ્લેખીત વિષયવસ્તુ પર દસ સંકલ્પના નકશા(Concept Map) તૈયાર કરો [લાયબ્રેરી / લેબોરેટરી] • એક માધ્યમિક શાળાની મુલાકાત લો અને વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો સાથે વાતચીત દ્વારા અભ્યાસક્રમના મુશ્કેલ વિષયવસ્તુની યાદી બનાવો [સંશોધન] • એકમ 1 મા મુશ્કેલ વિષયવસ્તુના પ્રયોગોની યાદી બનાવો અને કોઈપણ 5 પ્રયોગ માટે એક પ્રયોગપોથી તૈયાર કરો [લાયબ્રેરી / લેબોરેટરી] • કોઈપણ બે પ્રયોગો પ્રયોગ-શાળા / કોલેજ લેબોરેટરીમાં વ્યક્તિગત અથવા જૂથમાં કરી રેકોર્ડ કરો. [રિસોર્સ જનરેશન] • એકમ 1 ઉલ્લેખીત વિષયવસ્તુના કોઈપણ બે વિષયો પર યોગ્ય ચિત્રો, વિડિઓ અને ઓડિઓ ધરાવતી એક પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો. (ઓછામાં ઓછી 20 સ્લાઈડ્સ) (રિસોર્સ ઉત્પાદન, ICT) • શાળા / કોલેજ ખાતે જુથમાં સૌર ઉર્જા / આરોગ્ય અને સ્વચ્છતા પર (રેલી/પ્રદર્શન/શેરી નાટક/ ફિલ્મ શો વગેરે) એક જાગૃતિ કાર્યક્રમ ગોઠવો. માતા-પિતા, સ્ટાફ અને વિદ્યાર્થીઓને આમંત્રિત કરો. અભિપ્રાય નોંધણી રજીસ્ટર, ફોટોગ્રાફ્સ અને વિડિઓ (સોફ્ટ કોપી), વર્તમાન પત્રમાં પ્રસિદ્ધ સમાચાર (ફરજિયાત નથી) અને પ્રદર્શન દરમિયાન ઉપયોગમાં લીધેલ સામગ્રી સબમિટ કરો. [સામાજિક વિનિયોગ]			
2		30	20
(A)	વિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને માળખું • [વિજ્ઞાનનો અર્થ અને સ્વરૂપ: ઉત્પાદન (Product) અને પ્રક્રિયા (Process) તરીકે • વિજ્ઞાનના સ્વરૂપ અંગેનો સ્વચાલિત દૃષ્ટિકોણ • અધ્યયનના આંતરવિદ્યાકીય ક્ષેત્ર તરીકે વિજ્ઞાન (થર્મોડાયનામિક્સ, જૈવરાસાયણિક,	03	

	સપાટી રસાયણશાસ્ત્ર, વગેરે) • અન્ય વિષયો સાથે વિજ્ઞાનનો અનુબંધ • વિજ્ઞાનનું માળખું : હકીકતો, સંકલ્પનાઓ, સિદ્ધાંતો, ઉત્કલ્પનાઓ, સિદ્ધાંત, નિયમ • વિજ્ઞાનના મૂલ્યો: (વ્યવહારુ, વિદ્યાશાખાકીય, સામાજિક, નૈતિક, બૌદ્ધિક, અને મનોરંજક મૂલ્યો)		
(B)	વિજ્ઞાન શિક્ષણના ઉદ્દેશો અને ધ્યેયો • વિવિધ તબક્કે ભારતમાં વિજ્ઞાન અભ્યાસક્રમ: પ્રાથમિક, ઉચ્ચતર પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક • વિજ્ઞાન શિક્ષક - આવશ્યક ગુણો, ફરજો અને જવાબદારીઓ • વિજ્ઞાન શિક્ષણના ઉદ્દેશો: જ્ઞાનાત્મક, વિષયવસ્તુગત, પ્રક્રિયા, ઐતિહાસિક, પર્યાવરણીય અને નૈતિક • હેતુઓનું વર્ગીકરણ શાસ્ત્ર : -• ભૂમ વર્ગીકરણ શાસ્ત્ર - શૈક્ષણિક હેતુઓ માટે સુધારેલા ભૂમ વર્ગીકરણ શાસ્ત્રનો પરિચય (એન્ડરસન અને Krathwohl) -• વિજ્ઞાન શિક્ષણનો Mc Cormack અને Yager ના વર્ગીકરણ શાસ્ત્રનો પરિચય • ક્રિયા ક્રિયાપદોનો ઉપયોગ કરી જ્ઞાનાત્મક ક્ષેત્ર, ભાવાત્મક ક્ષેત્ર અને મનોક્રીયાત્મક ક્ષેત્ર માટે શૈક્ષણિક હેતુઓનું લેખન	05	
(C)	શૈક્ષણિક આયોજન • મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતોનો વિજ્ઞાન અધ્યયનમાં ઉપયોગ : પિયાજે, બૂનર, ગેને, વાયગોત્સ્કી અને આસુબેલ, ગાર્ડનરના મલ્ટીપલ ઇન્ટેલિજન્સ સિદ્ધાંત • વિદ્યાર્થીએ વર્ગખંડમાં અને વર્ગખંડ બહાર મેળવેલ વિજ્ઞાનના પૂર્વજ્ઞાનને નવા શિક્ષણમાં સામેલ કરવા માટેની પેરણા આપવી. • સંકલ્પના નકશા • પાઠ આયોજન: મૂળભૂત તત્વો, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્વ • એકમ આયોજન: મૂળભૂત તત્વો, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્વ • માસિક આયોજન: વર્ગખંડ શિક્ષણ, પ્રાયોગિક કાર્ય, સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ • વાર્ષિક આયોજન: વર્ગખંડ શિક્ષણ, પ્રાયોગિક કાર્ય, સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ	07	
(D)	વિજ્ઞાન અધ્યાપનના કૌશલ્યો, પદ્ધતિઓ અને અધ્યાપન પ્રયુક્તિઓ નીચેના કૌશલ્યનાં ઘટકો : • પ્રસ્તાવના • ઉદાહરણ • પ્રશ્ન કૌશલ્ય • સમજૂતી • કા. પા. કાર્ય શિક્ષક કેન્દ્રી પદ્ધતિઓ (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા અને અસરારક બનાવવાના ઉપાયો) : • વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ • નિદર્શન પદ્ધતિ અધ્યેતા કેન્દ્રી પદ્ધતિઓ (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા અને અસરારક બનાવવાના ઉપાયો) : • લેબોરેટરી પદ્ધતિ / પ્રાયોગિક પદ્ધતિ • પ્રોજેક્ટ પદ્ધતિ • સમસ્યા ઉકેલ પદ્ધતિ • માર્ગદર્શક શોધ પદ્ધતિ પ્રયુક્તિઓ (સોપાનો, લાભ, ગેરફાયદા અને અસરારક બનાવવાના ઉપાયો): • બ્રેઈન સ્ટોર્મીંગ • સિમ્યુલેશન • રોલ પ્લે • ચર્ચા	11	

	• આગમન નિગમન • કમ્પ્યુટર્સ અને ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ		
(E)	વિજ્ઞાન શિક્ષણના પ્રતિમાનો • સંકલ્પના સંપ્રાપ્તિ પ્રતિમાન • ઈન્કવાયરી ટ્રેનીંગ પ્રતિમાન • એડવાન્સ ઓર્ગેનાઈઝર	04	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • નીચેના પૈકી કોઈ એક મુદ્દા પર પરિસંવાદ / જૂથ ચર્ચા ગોઠવો - વિદ્યાર્થી કેન્દ્રી વિજ્ઞાન અધ્યાપન પદ્ધતિના લાભ, ગેરફાયદા. - વિજ્ઞાનનાં મૂલ્યો - વિજ્ઞાન અને સમાજ વચ્ચે સંબંધ [સેમિનાર / જૂથ ચર્ચા] • બ્લૂમનું વર્ગીકરણશાસ્ત્ર અને સુધારેલું બ્લૂમ વર્ગીકરણશાસ્ત્રનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરી તમારા અવલોકનો પરનું ચિંતન રજૂ કરો. [સંશોધન] • વિજ્ઞાન અધ્યયન માટેના કોઈ એક મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંત ઉપર અભ્યાસ લેખ તૈયાર કરો. (એકમ ૨(bબી)માં આપેલ સિદ્ધાંત માટે) [પુસ્તકાલય/ આઈસીટી] • વિજ્ઞાન અધ્યાપનની પદ્ધતિઓ અને પ્રવીણિઓ વિશેના અનુભવો , મંતવ્યો અને અપેક્ષાઓ જાણવા કોઈ એક વિજ્ઞાન શિક્ષકની મુલાકાત લઈ તેની નોંધ કરો. [અવલોકન] • શાળામાં કોઈ એક વિજ્ઞાન શિક્ષકના ત્રણ તાસનું અવલોકન કરો . વર્ગખંડમાં આંતરક્રિયા દરમિયાન તેમને પ્રયોજેલી પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓનું વિવેચનાત્મક પૃથક્કરણ કરો. (અવલોકન) • શિક્ષણના પ્રતિમાનો આધારિત ત્રણ પાઠ આયોજન બનાવો. [પુસ્તકાલય] • રાજ્ય શિક્ષણ બોર્ડ, જીસીઈઆરટી અને SVS દ્વારા આપવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કેલેન્ડર નું વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ કરી અહેવાલ સુપરત કરો. [કિસ અભ્યાસ] • લોક વિજ્ઞાન કેન્દ્ર / સાયંસ સીટી / સૌર પ્લાન્ટ એક અભ્યાસ પ્રવાસ ગોઠવો અને મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ, શૈક્ષણિક અને સામાજિક મહત્વનો ઉલ્લેખ સાથેનો તમારા અભ્યાસ રિપોર્ટ સબમિટ કરો. (સોશિયલ એન્ડોવમેન્ટ) • વિવિધ અધ્યેતાકેન્દ્રી પદ્ધતિઓ માટે અનુરૂપ શૈક્ષણિક વિષયવસ્તુનું વર્ગીકરણ કરી બે અલગ અલગ પદ્ધતિઓ માટે બે પાઠ આયોજનો બનાવો. [સંશોધન / પુસ્તકાલય] • વિજ્ઞાન અભ્યાસક્રમના વર્ગખંડમાં વિનિયોગ સંબંધિત અભિપ્રાયો વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી મેળવો તેના આધારે એક ચિંતનાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરો. [સંશોધન] • અન્ય દેશના આપવામાં આવતા વિજ્ઞાન શિક્ષણના પાઠના બે વિડિઓ ડાઉનલોડ કરો અને તેમા ઉપયોગમાં લેવાયેલ પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓના આધારે તેનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. [વ્યક્તિ અભ્યાસ]			

References:

- Tony liversidge, Matt Cochrane, Bernie Kerfoot, (2009). Teaching Science-Developing as a Reflective Secondary Teacher, Sage South Asia education, New Delhi.
- Ackerman, E. (1996). Perspective – taking and object Construction: Two keys to ‘ learning. In Y. Kafai&M.Resnick (Eds.). Constructivism in practice: Designing, thinking and learning in digital world. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Benjamin Samuel Bloom (1956): Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals (Vol.1): Green, Longman.
- Anderson, C and K. Roth. (1992). Teaching for meaningful and self-regulated learning of science. Advances in Research of Teaching, Vol.I, J. Brophy, ed. Greenwich, Conn: JAI.
- Ramakrishna ,(2012). Methodology of teaching life Sciences, Dorling kindersly Pvt Ltd, India.
- R.C Sharma., (1975). Modern Science Teaching, Danapatrai Publishing company limited, New Delhi.
- Mathew, T.K. Mollykutty. T.M;(2006). Science Education-Theoretical base of teaching and pedagogical analysis’ Rainbow publishing, Kerala.

- Sivarajan, K and Faziludeen .A(2008 6th edition) Science Education-Methodology of teaching and pedagogic analysis'Calicut university
- Bhattacharya S. P. (1994): Models of Teaching: New Delhi, Regency Publications.
- Bruce R. Joyce, Marsha Weil and Emily Calhoun (2011): Models of Teaching (7th Ed.): USA, Pearson Education

Course Title : કમ્પ્યુટર સાયન્સ પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of Computer Science – A)

Course Code: EDCP - 1207.08

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03 Supervised Study Credit (SSC): 01 Total: 04
Hours: Classroom Teaching: 48 Supervised Study: 32 Total: 80
Total Marks: 50 [External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

Objectives: Student-Teacher will be able to:

- Understand the basic principles of curriculum organization
- To acquaint with the knowledge of latest computer technology and its uses in education.
- To prepare, select and utilize different teaching aids.
- Acquire knowledge and understanding of aims and objectives of Computer Science teaching
- Acquaint themselves with the basics of lesson planning and prepare lesson plans for instruction.
- Explain Models, Methods and Approaches of Computer Science teaching
- Effectively use ICT tools, software applications and digital resources
- Integrate ICT into teaching-learning and its evaluation
- Acquire, organize and create their own digital resources
- Explore the internet for personal enrichment, professional learning, teaching-learning ideas and creation of multiple learning resources.

Unit	Content	Hour	Marks
1		18	15
	As per prescribed syllabus by Gujarat State Higher Secondary Board for Computer Science content from textbooks of standard 6 to 10 • Mathematics Textbook of Std -6 (Sem.-II) , Chapter -8 • Mathematics Textbook of Std -7 (Sem.-II) , Chapter -7 • Mathematics Textbook of Std -8 (Sem.-II) , Chapter -8 • Comp. Science Textbook of Std -9, Chapter – 1 to 8 • Comp. Science Textbook of Std -10 , Chapter – 1 to 9	18	
Engagement with Field: • Organize a seminar/Group Discussion on any of the topic mentioned in unit 1[Seminar / Group Discussion] • Exhibition of pictures and models of any topic from unit 1 [Exhibition] • Collect links of videos, pictures, audio and other reference materials for content mentioned in unit 1 and share it with your teacher by email [Resource Generation] • Visit to a secondary school and make a list of difficult content topics by interacting with students and teachers [Research] • Prepare a presentation on any two topics for content mentioned in unit 1. Presentation should have appropriate images, video and audio. (minimum 20 slides) [Resource Generation, ICT]			

2		30	20
(A)	Computer Education as a Subject • Place of Computer Science in School Curriculum • Correlation of Mathematics with other subjects • Values of Computer Science : (Practical, disciplinary, social, moral, intellectual, and recreational values)	03	
(B)	Aims and Objectives of teaching Computer Science • Computer Science curriculum in India at different stages : Primary, Upper Primary, Secondary and Higher Secondary • Computer Science Teacher – essential qualities, duties and responsibilities • Aims of Teaching Computer Science • Taxonomy: ○ Blooms taxonomy ○ Introduction of revised Bloom’s taxonomy of educational objectives (Anderson and Krathwohl) • Writing instructional objectives for Cognitive, Affective and Psychomotor Domains using action verbs	05	
(C)	Planning for Instruction • Application of psychological theories for learning Computer Science: Piaget, Bruner, Gagne, Vygotsky&Ausubel • Motivating learners to bring their previous knowledge in Computer Science. • Lesson Planning: Basic elements, Characteristics and Significance • Unit Planning: Basic elements, Characteristics and Significance • Monthly Planning : Classroom instruction, Practical, co-curricular activity • Yearly Planning: Classroom instruction, Practical, co-curricular activity • Critical analysis of academic calendar provided by State Education Board, GCERT and SVS	07	
(D)	Skills, Methods and Techniques Skills Components of following skills: Set Induction, Questioning, Blackboard Work, Illustration, Explaining Teacher Centric Methods: (Procedure, Advantages, Disadvantages, Ways to make method effective) • Lecture Method • Demonstration Method • Inductive – Deductive Method • Analytical – Synthetic Method	11	

	Learner Centric Methods: (Procedure, Advantages, Disadvantages, Ways to make method effective) • Project Method • Problem Solving Method • Laboratory Method • Web Based Learning Techniques (Procedure, Advantages, Disadvantages, Ways to make method effective) • Oral Work • Assignment Work • Drill Work • Supervised Study • Homogeneous Grouping		
(E)	Models of Teaching Concept Attainment Model, Mastery Learning Model	04	
Engagement with Field • Observe three periods of any one Computer Science teacher in school and critically analyze the techniques and methods he / she use during classroom interaction. (Observation) • Prepare three lesson plans according to models of teaching (Library) • Give two lessons using two different methods for same content at two different class at school and prepare a report about your experience (Case Study) • Organize a study tour of a CBSE school and prepare a report of teaching learning process for computer science (Community Engagement) • Talk to the students and find out their opinion about Computer Science curriculum transaction. Prepare a reflective report [Research] • Prepare a presentation on any two topics for content mentioned in unit 2. Presentation should have appropriate images, video and audio. (minimum 20 slides) [Resource Generation, ICT]			

References:

- Windows 98 Complete. (1998). BPB Publications.
- HTML Complete. (1999). BPB Publications.
- Linux Complete. (2000). BPB Publications.
- A Text book of Multimedia. (2006). New Delhi: Computer Publications Ltd.
- Craig Zacker. (2001). Networking: The Complete Reference. Tata McGraw- Hill Publishing.
- Gagne R.M. (1990). The Learning Principles: Analysis of Concept Learning. Merrill Publishing.
- Gordon B. Davis. (1982). Introduction to computers. McGraw- Hill Publishing coy.
- Harold F.O' Neli. (1981). Computer – Based Instruction. Academic Press.
- Joe Kraynak, and JowHarbraken. (1997), Internet 6 – in – 1. Prentice-Hall of India P Ltd.
- John Maddison. (1983). Education in the Micro Electronics Era. The Open University Press.

- Karl Schwartz. (2000). Training Guide-Microsoft Windows 2000. DDC Publishing Inc.
- Kaushik. andVijayaKumari. (1997). Essentials of Teaching and Learning, Bhargava Publications.
- Krishnan, N. (2001). Computer Fundamentals and Windows with Internet Technology. SciTech Publications Pvt. Ltd.
- Madnick, S.E. and Danovan, J.J. (1987). Operating Systems. McGraw – Hill Book Company.
- Peter Norton. (1999). DOS Guide. Prentice-Hall of India.
- Rajaraman, V. (1998). Fundamentals of Computers. Prentice-Hall of India Pvt. Ltd.
- Ralph, W. Gerard.(1967). Computers and Education.McGraw-Hill Book Company.
- Singh,Y. K. (2009). Teaching Practice. New Delhi: APH Publishing Corporation.
- Sharma, R. N. (2008). Principles and Techniques of Education. Delhi: Surjeet Publications.
- Sharma, R. A. (2008). Technological foundation of education. Meerut: R.Lall Books. Depot
- Agarwal J. C. (2006). Essential of educational technology. Teaching and learning. New Delhi: Vikas Publishing House Pvt. Ltd.

Course Title : નામાનાં મૂળતત્વો પદ્ધતિ (નામું) – A**(Pedagogy of Elements of Book Keeping – A)****Course Code: EDCP - 1207.09****Semester - I****Credit: Theory Credit (TC): 03****Supervised Study Credit (SSC): 01****Total: 04****Hours: Classroom Teaching: 48****Supervised Study: 32****Total: 80****Total Marks: 50****[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]****હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ**

- નામાનાં મૂળતત્વોનાં ખ્યાલોની સ્પષ્ટતા કરી શકે.
- ઉચ્ચ માધ્યમિક કક્ષાએ નામાનાં મૂળતત્વો વિષય શિક્ષણનાં ધ્યેયો અને હેતુઓનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- નામાનાં મૂળતત્વો વિષય શિક્ષણની પદ્ધતિઓ વિશે સમજે.
- નામાનાં મૂળતત્વો વિષય શિક્ષણની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરી શકે.
- વ્યાવહારિક કાર્યોમાં નામાના મૂળતત્વોના ઉપયોગન વિશે જાણે.
- નામાનાં મૂળતત્વો વિષય શિક્ષણમાં ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજીની ભૂમિકા સમજે.
- કમ્પ્યુટરાઈઝડ એકાઉન્ટીંગ (હિસાબી) સોફ્ટવેર વિશે સમજે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1	નામાનાં મૂળતત્વોનું વિષયવસ્તુ	20	15
(A)	ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા ઉચ્ચતર માધ્યમિકનાં ધોરણ-૧૧નાં અભ્યાસક્રમનો ભાગ-૧ : પ્રકરણ નંબર - ૧,૪,૫,૬,૭ અને ૯ પ્રકરણ નંબર - ૫, ૬ અને ૧૦	10	
(B)	ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા ઉચ્ચતર માધ્યમિકનાં ધોરણ-૧૨નાં અભ્યાસક્રમનો ભાગ-૧ : પ્રકરણ નંબર - ૧,૩,૪,૫ અને ૬ પ્રકરણ નંબર - ૧, ૩ અને ૪	10	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
• નામાનાં મૂળતત્વોના વિષયવસ્તુ (ધોરણ-૧૧ અથવા ધોરણ-૧૨ના ભાગ-૧) માંથી બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નો તૈયાર કરો અને શાળામાં પ્રશ્નોત્તરીનું આયોજન કરો. (પ્રશ્નોત્તરી) • નામા મંડળ વિશે ચિત્રો, વિડીયો અને દસ્તાવેજો સાથેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. (લેબોરેટરી) • કમ્પ્યુટરાઈઝડ એકાઉન્ટીંગ (હિસાબી) સોફ્ટવેર પર મલ્ટીમિડિયા પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો. (ઓછામાં ઓછી ૨૦ સ્લાઈડ) (લેબોરેટરી)			
2		28	20
(A)	નામાનાં મૂળતત્વોના ખ્યાલો અને વર્ગીકરણ • અર્થ અને ખ્યાલો • ધ્યેયો અને હેતુઓ • બ્લૂમ વર્ગીકરણ • બ્લૂમ વર્ગીકરણના સુધારાનો પરિચય • ક્રિયાપદોના ઉપયોગ દ્વારા અધ્યયનના હેતુઓને વ્યાખ્યાયિત કરવા • નામાનાં મૂળતત્વો વિષય શિક્ષણની જરૂરીયાત અને વ્યાપ	06	

(B)	શિક્ષણની પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ અને અન્ય વિષયો સાથેનો સહસંબંધ : ❖ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ (૧) આગમન-નિગમન પદ્ધતિ (૨) પ્રોજેક્ટ પદ્ધતિ (૩) સંયોગીકરણ અને પૃથક્કરણ પદ્ધતિ (૪) નિદર્શન પદ્ધતિ (૫) જૂથચર્ચા પદ્ધતિ ❖ નામાં શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ : • સ્વાધ્યાય, સર્વેક્ષણ અને મુલાકાત ❖ અન્ય વિષયો સાથેનો સહસંબંધ : • અર્થ, પ્રકારો, વાણિજ્ય ગણિત, અર્થશાસ્ત્ર, વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયો સાથેનો સહસંબંધ	10	
(C)	પાઠ આયોજન : • અર્થ • ખ્યાલ પાઠ આયોજનનાં પ્રકાર : • છૂટો પાઠ • એકમ પાઠ • માસિક આયોજન • વાર્ષિક આયોજન	10	
(D)	શિક્ષણના પ્રતિમાનો • સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન • અગ્રિમ આયોજક પ્રતિમાન	02	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • પ્રેઝન્ટેશન સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરીને શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓ વિષય પર સેમીનારનું આયોજન કરો. (સેમીનાર) • ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરીને નામનાં મૂળતત્વો વિષય પર E-literature તૈયાર કરો. (લેબોરેટરી) • કંપની/ ધંધાકીય એકમની સામાજિક જવાબદારી વિશે શાળામાં નિદર્શન આપી અહેવાલ તૈયાર કરો.(ગ્રંથાલય/લેબોરેટરી) • તમારા વિસ્તારની બેંક દ્વારા આપવામાં આવતી સુવિધાઓ વિશે સર્વે કરી શિક્ષકો / વિદ્યાર્થીઓ સાથે સુવિધાઓની ચર્ચા કરો અને બેંકની સુવિધાઓને લાગતા દસ્તાવેજો સાથેનો અહેવાલ તૈયાર કરો.(ક્ષેત્રકાર્ય) • શૈક્ષણિક સંસ્થા, ધંધાકીય એકમ, કંપની અથવા સંસ્થાની મુલાકાત લઈને સંસ્થાના હિસાબોનું નિરીક્ષણ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો.(ક્ષેત્ર મુલાકાત)			

References:

- Elwell, Fayette H. (1926). Book Keeping And Accounting (Elementary Course). The Athenum Press
- Amutha R. & Others (2004). *Accountancy- Higher Secondary* : Tamilnadu Textbook Corporation, Chennai.
- મિસ્ત્રી એમ આર. (૨૦૧૦) નામાનાં મૂળતત્વો વિષયવસ્તુ : નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- વ્યાસ આર.એચ અને અન્ય (૨૦૧૨) નામાનાં મૂળતત્વો, ધોરણ-૧૧ ભાગ-૧: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર.

- વ્યાસ આર,એચ અને અન્ય (૨૦૧૨) નામાનાં મૂળતત્વો, ધોરણ-૧૨, ભાગ-૧: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર .
- વ્યાસ આર,એચ અને અન્ય (૨૦૧૨) નામાનાં મૂળતત્વો, ધોરણ-૧૧ ભાગ-૨ : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર.
- વ્યાસ આર,એચ અને અન્ય (૨૦૧૨) નામાનાં મૂળતત્વો, ધોરણ-૧૨, ભાગ-૨: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર .
- પટેલ બી.એસ. અને અન્ય (૨૦૦૪-૨૦૦૫) નામના મૂળતત્વોના અધ્યાપનનું પરિશીલન : નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- મીરાની, નિશીથ આર. ટેલી : કમ્પ્યુટર વર્લ્ડ : અમદાવાદ
- <http://www.tallysolutions.com/website/html/index.php>
- <http://www.margcompusoft.com/>
- <http://www.busy.in/>
- <http://www.quickbooks.in>
- <http://gcert.gujarat.gov.in/gcert>
- <http://ncert.nic.in/>

Course Title : વાણિજ્ય પદ્ધતિ – A
(Pedagogy of Commerce – A)

Course Code: EDCP - 1207.10

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- વાણિજ્યનાં ખ્યાલોની સ્પષ્ટતા કરી શકે.
- ઉચ્ચ માધ્યમિક કક્ષાએ વાણિજ્ય વિષય શિક્ષણનાં ધ્યેયો અને હેતુઓનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- અધ્યન અને અધ્યાપન પ્રક્રિયા શીખે અને સ્વીકાર કરે.
- વાણિજ્ય વિષય શિક્ષણની પદ્ધતિઓ વિશે સમજે.
- વાણિજ્ય વિષય શિક્ષણની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગન કરી શકે.
- વ્યાવાહારિક કાર્યોમાં વાણિજ્યનાં ઉપયોગન વિશે જાણે.
- માહિતી તકનીકીની વાણિજ્ય શિક્ષણમાં ભૂમિકાને ઓળખે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1	વાણિજ્યનું વિષયવસ્તુ	20	15
(a)	ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા ઉચ્ચતર માધ્યમિકનાં ધોરણ-૧૧નાં અભ્યાસક્રમ : પ્રકરણ નંબર - ૧ થી ૭ પ્રકરણ નંબર - ૧ થી ૫	10	
(b)	ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા ઉચ્ચતર માધ્યમિકનાં ધોરણ-૧૨નાં અભ્યાસક્રમ : પ્રકરણ નંબર - ૧ થી ૮ પ્રકરણ નંબર - ૧ થી ૪	10	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
• વાણિજ્યના ધોરણ-૧૧ અથવા ધોરણ-૧૨ના કોઈપણ એક એકમ પર મલ્ટીમીડિયા પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરો . (ઓછામાં ઓછી ૨૦ સ્લાઈડ)(લેબોરેટરી) • ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરીને વાણિજ્ય વિષય પર E-literature તૈયાર કરો. (લેબોરેટરી) • પુસ્તક સમીક્ષા : ધોરણ-૧૧ અથવા ધોરણ-૧૨ના વાણિજ્યના પાઠ્યપુસ્તકની સમીક્ષા કરો. • શિક્ષક પ્રશિક્ષકએ આપેલ બે સ્વાધ્યાય લખો(સ્વાધ્યાય)			
2			20
(a)	વાણિજ્યના ખ્યાલો અને વર્ગીકરણ • વાણિજ્યના અર્થ અને ખ્યાલો • વાણિજ્યનો વિકાસ • વાણિજ્યના ધ્યેયો અને હેતુઓ • બ્લૂમ વર્ગીકરણ • બ્લૂમ વર્ગીકરણના સુધારાનો પરિચય • ક્રિયાપદોના ઉપયોગ દ્વારા અધ્યયનના હેતુઓને વ્યાખ્યાયિત કરવા. • વાણિજ્ય વિષય શિક્ષણની જરૂરીયાત અને વ્યાપ • વાણિજ્યનું એક વિદ્યાશાખા તરીકેનું સ્વરૂપ • વાણિજ્યમાં આધુનિક પ્રવાહો – બેન્કીંગ, વીમો, વ્યાપાર	06	

(b)	શિક્ષણની પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ અને અન્ય વિષયો સાથેનો સહસંબંધ : ❖ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ (૧) વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ (૨) આગમન-નિગમન પદ્ધતિ (૩) પ્રોજેક્ટ પદ્ધતિ (૪) પ્રદર્શન પદ્ધતિ (૫) જૂથચર્ચા પદ્ધતિ (૬) પ્રોગ્રામ લર્નિંગ ❖ વાણિજ્ય શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ : • નિરિક્ષિત અભ્યાસ, સ્વાધ્યાય, સર્વેક્ષણ અને મુલાકાત ❖ વાણિજ્ય ક્લબ : • વાણિજ્ય ક્લબનો અર્થ • મહત્વ અને તેની પ્રવૃત્તિઓ ❖ અન્ય વિષયો સાથેનો સહસંબંધ : • અર્થ, પ્રકારો, વાણિજ્ય ગણિત, અર્થશાસ્ત્ર, એકાઉન્ટસી અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયો સાથેનો સહસંબંધ	10	
(c)	માહિતી તકનીકી અને વાણિજ્ય • માહિતી તકનીકીપૂર્ણ શિક્ષણ • વાણિજ્યના અધ્યયન-અધ્યાપન માટે E-resources • જુદી જુદી શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓ :CAI, CMI , વર્ગખંડ પ્રેઝન્ટેશનસ	02	
(d)	પાઠ આયોજન • અર્થ • ખ્યાલ પાઠ આયોજનનાં પ્રકાર : • ટૂટો પાઠ • એકમ પાઠ • માસિક આયોજન • વાર્ષિક આયોજન શિક્ષણના પ્રતિમાનો • સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન • અગ્રિમ આયોજક પ્રતિમાન	10	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • બેંક, વિમા કંપની અથવા ઔદ્યોગિક એકમની મુલાકાત લઈ તેના કાર્યોનું નિરીક્ષણ કરી અહેવાલ તૈયાર કરો .(ક્ષેત્ર મુલાકાત) • વાણિજ્ય ક્લબ વિશે ચિત્રો, વિડીયો અને દસ્તાવેજો સાથેનો અહેવાલ તૈયાર કરો.(ગ્રંથાલય) • વાણિજ્યિક કંપનીઓના કાર્ય કે દસ્તાવેજો પર શાળામાં પ્રદર્શન આયોજન (પ્રદર્શન) • પ્રોજેક્ટ આધારિત અધ્યયનનું આયોજન અને અમલ • ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરીને વાણિજ્ય વિષય પર E-literature તૈયાર કરો. (લેબોરેટરી)			

References:

- Aggarwal, J. C. (1996). Teaching of Commerce : A Practical Approach, New Delhi : Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
- Rao, Seema (1995). Teaching of Commerce. New Delhi : Anmol Publications Pvt. Ltd.
- Singh Y. K. (2005). Teaching of Commerce :New Delhi : APH Publication (http://books.google.co.in/books?id=jlYaD4JMp5cC&printsec=frontcover&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false)
- Sivarajan, K. And Lal, E.K. (2002). Commerce Education : Methodology of Teaching and Pedagogic Analysis, Calicut University.
- વોરા, એસ.બી. અને અન્ય (૨૦૦૩). વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન (ધોરણ-૧૧). ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.
- શુક્લ, સતીષપ્રકાશ એસ.(૨૦૧૦). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન. આગ્રા : અગ્રવાલ પબ્લીકેશન.
- વોરા, એસ.બી. અને અન્ય (૨૦૦૫). વાણિજ્ય વ્યવસ્થા અને સંચાલન (ધોરણ-૧૨). ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.

Course Title : અર્થશાસ્ત્ર પદ્ધતિ – A
(Pedagogy of Economics – A)

Course Code: EDCP - 1207.11

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

[External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- અર્થશાસ્ત્રની સંકલ્પના તેમા સમાવિષ્ટ વ્યાપક ખ્યાલોના સંદર્ભમાં સમજે.
- અર્થશાસ્ત્રમાં વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિઓને જાણવા માટે મુલાકાત પ્રક્રિયા લાઇ ધરવી.
- વર્ગખંડમાં વિવિધ આયોજન, પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ, વલાણ અને મૂલ્યાંકનનો ઉપયોગ કરવો.
- અર્થશાસ્ત્રના કૌશલ્યોનો વિકાસ કરવો.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		20	15
	વિષયવસ્તુના મુદ્દા: ધોરણ ૧૧- ૨,૩,૪,૯,૧૦,૧૧ ધોરણ ૧૨- ૧,૩,૫,૬,૭,૮	20	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
• ધોરણ ૧૧ અને ૧૨ના વિષયવસ્તુ આધારિત સ્વાધ્યાય તૈયાર કરો. • વિષયવસ્તુના કોઈ એક મુદ્દા આધારિત પ્રકલ્પ (Project) તૈયાર કરો. • વર્તમાન સમસ્યાઓ વિષે જાગૃતિ કેળવવા કોઈ એક સમસ્યા પર કાર્યક્રમનું આયોજન કરો. • અર્થશાસ્ત્રીય, સામાજિક, રાજકીય અને શૈક્ષણિક વિચારો પર આધારિત કોઈ એક વિષય પર સેમિનારનું આયોજન કરો.			
2		28	20
(a)	અર્થશાસ્ત્રનો આધુનિક ખ્યાલ • અધ્યાપનનો ખ્યાલ, કાર્યક્ષેત્ર અને તેનું મહત્વ • ઉચ્ચ માધ્યમિક શિક્ષણના સ્તરનું અર્થશાસ્ત્ર • અર્થશાસ્ત્રના અધ્યાપનના ધ્યેયો અને હેતુઓ • બ્લૂમનું વર્ગીકરણ (Taxonomy) • બ્લૂમની સુધારેલ વર્ગીકરણ (Taxonomy) અંગે માહિતી • સુચનાત્મક હેતુઓને ક્રિયાપદોના ઉપયોગથી વ્યાખ્યાયિત કરવા • અર્થશાસ્ત્રના અધ્યાપન મૂલ્યો	06	
(b)	પાઠ આયોજન • અર્થશાસ્ત્રના અધ્યાપન કૌશલ્યો • છુટા પાઠ • એકમ પાઠ • માસિક, વાર્ષિક અને ડીજીટલ આયોજન	10	

(c)	અધ્યાપનની પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ પદ્ધતિઓ : • સ્વાધ્યાય પદ્ધતિ • પ્રકલ્પ પદ્ધતિ • તુલનાત્મક પદ્ધતિ • સમસ્યા ઉકેલ પદ્ધતિ • નિરીક્ષિત અભ્યાસ પદ્ધતિ પ્રયુક્તિઓ : • વર્ણન • પ્રશ્નોત્તરી • ઉદાહરણ	10	
(d)	અધ્યાપનના પ્રતિમાન • પૂછપરછ તાલીમ પ્રતિમાન • વિશેષ આયોજક મોડેલ પ્રતિમાન	02	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : • કોઈ એક એકમ પાઠ આધારિત છુટા પાઠનું આયોજન કરો.. • પ્રશ્નોના પ્રકાર પર આધારિત અલગ-અલગ પ્રશ્નોની રચના કરો. • સામાજિક – આર્થિક સર્વેક્ષણ • શિક્ષણની બે પદ્ધતિઓ વચ્ચે તુલનાત્મક અભ્યાસ • સ્કેપ બુક તૈયાર કરો.			

References:

- Strauss, A. and Corbin, J. (1990). Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Dhand. Techniques of Teaching (1990). Delhi :Ashish Publication.
- Lay E.J.S..Encyclopedia of modern method of teaching (1990). New Delhi: Anmol Publishing Pvt. Ltd.
- K.G.Lumsennd: New Development in the teaching of Economics, Prentice Hall, New Jersey,1967.
- A.M.A. Teaching of economics in Secondary school, New Delhi, Continental Book Co.
- પ્રભાકરણ એન. દવે, અર્થશાસ્ત્રશિક્ષણ પદ્ધતિ, અમદાવાદ: ગુજરાત યુનિવર્સિટી.
- ઉપેન્દ્રભાઈ પાઠક. અર્થશાસ્ત્ર અભ્યાસનું પરિશીલન, બી.એસ.શાહ પ્રકાશન, અમદાવાદ

Course Title : ગૃહ વિજ્ઞાન પદ્ધતિ - A
(Pedagogy of Home Science- A)

Course Code: EDCP - 1207.12

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 03

Supervised Study Credit (SSC): 01

Total: 04

Hours: Classroom Teaching: 48

Supervised Study: 32

Total: 80

Total Marks: 50

External: 35 Marks; Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- તાલીમાર્થીઓ ગૃહવિજ્ઞાન વિષયથી પરિચિત થાય.
- તાલીમાર્થીઓ ગૃહવિજ્ઞાન અને અધ્યયનના અન્ય વિષયો વચ્ચેનો અનુબંધ સ્થાપિત કરી શકે.
- તાલીમાર્થીઓ પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિમાં પ્રાથમિક સારવાર, સ્વાસ્થ્ય અને રોજબરોજના જીવનમાં ગૃહ વિજ્ઞાનની ઉપયોગીતા સમજે.
- તાલીમાર્થીઓ શિક્ષણમાં ગૃહ વિજ્ઞાનને સાંકળવાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		21	15
અ	ખોરાક/આહાર અને પોષણ 1. ખોરાક/આહારના સ્ત્રોતો, કાર્યો અને જરૂરિયાત 2. રાંધણની વિવિધ પદ્ધતિઓ 3. આહારની ઉણપના લીધે થતા રોગો અને વિવિધ તબક્કે આહારની જરૂરિયાત 4. ખોરાકની સાચવણીનું મહત્વ અને તેની રીતો 5. ગૃહ વિજ્ઞાનનું મહત્વ અને રોજબરોજના જીવનમાં તેનો ઉપયોગ 6. ગૃહ વિજ્ઞાનના શિક્ષકની વિવિધ જવાબદારીઓ	04	
બ	ગૃહ/ઘર વ્યવસ્થા 1. ઘર પસંદગી અને રસોડાના પ્રકારો 2. ગૃહલણીની વિવિધ જવાબદારીઓ 3. કપડાની પસંદગીનું મહત્વ અને ખરીદતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો	04	
ક	કાપડ અને તેના વિવિધ પ્રકાર	04	
ડ	ધોરણ ૯ નું વિષયવસ્તુ પાઠ નંબર ૧, ૨, ૩, ૧૩, ૨૧, ૨૨	09	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			
• ધોરણ ૯નાં કોઈ એક એકમ આધારિત સ્વાધ્યાય કાર્ય (પુસ્તકાલય જોડાણ) • ધોરણ ૯નાં કોઈ એક એકમ આધારિત પ્રોજેક્ટ વર્ક (પ્રકલ્પ) • ટી.વી.માં આવતા વાનગી બનાવટ અંગેનો એપિસોડ જોવો. (ICT) • રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય આહારના સારા પોષણયુક્ત આહાર તૈયાર કરો. (પ્રયોગશાળા જોડાણ) • ખોરાક ઉત્પાદન કેન્દ્રની અને ૩ star અને ૫ star હોટલની મુલાકાત લો. (સમુદાય/પ્રયોગશાળા)			
2	શિક્ષણમાં ગૃહ વિજ્ઞાનનો પરિચય	27	20
અ	• ગૃહ વિજ્ઞાન-અર્થ, મહત્વ, કાર્યક્ષેત્ર અને ઉપયોગો • ગૃહ વિજ્ઞાન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ • ગૃહ વિજ્ઞાનનો અન્ય વિષયો સાથેનો સહસંબંધ અને શાળાકીય પ્રવૃત્તિઓ	06	
બ	• ગૃહ વિજ્ઞાન અધ્યાપનના હેતુઓ અને ધ્યેયો (બ્લૂમનું સુધારેલ વર્ગીકરણ)	05	

	● ગૃહ વિજ્ઞાનમાં ઉદ્દેશોનું નિર્દેશનાત્મક લેખન		
ક	● ગૃહ વિજ્ઞાનમાં પાઠ આયોજન ● દૈનિક પાઠ, એકમ આયોજન, માસિક આયોજન અને વાર્ષિક આયોજન (સ્વનાત્મક અભિગમના સંદર્ભે)	05	
ડ	● ગૃહ વિજ્ઞાન અધ્યાપનની પદ્ધતિઓ - સ્વાધ્યાય પદ્ધતિ, પ્રકલ્પ પદ્ધતિ, પ્રાયોગિક, જૂથ ચર્ચા, પ્રદર્શન, પ્રયોગશાળા, બજારનો સર્વેક્ષણ અને સમસ્યા ઉકેલ પદ્ધતિ ● ગૃહ વિજ્ઞાન અધ્યાપનની પ્રયુક્તિઓ - કથન, પ્રશ્નોત્તરી, સ્પષ્ટીકરણ	06	
ઈ	ગૃહ વિજ્ઞાનમાં અધ્યાપન પ્રતિમાન - ઈ-સ્કવાયરી ટ્રેનીંગ પ્રતિમાન, એડવાન્સ ઓર્ગેનાઈઝર	05	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : ● જીવન શૈલી અને તંદુરસ્તી ઉપર કાર્ય શીબીર ● પ્રાથમિક સારવાર પેટીનો ઉપયોગ ● દવાખાનાની મુલાકાત ● ગરીબ વિસ્તારના કુપોષિત બાળકોનો સર્વે ● રસોડાની સ્વચ્છતા			

References:

- Das, R.R. and Ray, B.: Teaching of Home Science. New Delhi: Sterling Publishers Pvt. Ltd., 1983.
- Dash, Nibedita: Teaching of Home Science. Domiant Publisher, New Delhi, 2004.
- Devdas, P. & Jaya, N.: A Text on Child Development. Madras: McMillan India Limited, 1991.
- Devdas, R.P.: Teaching Home Science Schools. New Delhi: NCERT, 1969. Fahmeeda, Begum: Modern Teaching of Home Science. Anmol Publication, New Delhi, 2004.
- Fleat, H.: Towards Better Teaching of Home Science. London: The McMillan Company, 1970.
- Gupta n (1999) "hand book of home management" Arya publication new Delhi
- Hall, A. and Paolucci, B.: Teaching Home Economics. New Delhi: Wiley Eastern Ltd., 1968.
- Jaganath, Mohanti: Educational Technology. New Delhi: Deep and Deep Publishers, 1992. 8.Jain & Mallaiya, N.: Poshan Awam Aahar Ke Sidhhant. Agra: Vinod Pustak Mandir, 1987.
- Joyce, B. & Weil, M: Models of Teaching. Prentice Hall Inc., New Jersey, 1979.
- Pal, H.R and Pal, R.: Curriculum – Yesterday, Today and Tomorrow. Kshipra, New Delhi, 2006.
- Pal, H.R.: Methodologies of Teaching & Training in Higher Education. Delhi: Directorate of Hindi Implementation, Delhi University, 2000.
- Rajlami "Food and Nutrition"
- Robert L., Linn, Norman, E.G.: Measurement and Assessment in Teaching, 7th Edition. London : Merrill an Imprint of Prentice Hall, 1994.
- Sansanwal, D.N. & Singh, P.: Models of Teaching. Society for Educational Research & Development, Baroda, 1991.

- Sansanwal, D.N. and Tyagi, S.K.: Multiple Discriminant Type Item. MERI Journal of Education, Vol.1, No. 1, 2006, pp. 18 – 25.
- Sansanwal, D.N.: Jerk Technology. Journal of Indian Education, Vol. XXVI, No. 1, 2000, pp 17 – 22.
- Sukhiya, S.P.: Graha Vigyan Shikshan. Chandigar: Manjit Printing Publishing Company, 1976
- Yadav, Seema: Teaching of Home science. Anmol Publication, New Delhi, 1994.

Course Title : पाठ्यसामग्रीनुं वांचन अने चिंतन (Reading and Reflecting on Texts)

Course Code: EDEPC - 1301

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 1

Supervised Study Credit (SSC): 1.5

Total: 2.5

Hours: Classroom Teaching: 16

Supervised Study: 48

Total: 64

Total Marks: 50

External: 35 Marks: Internal (Engagement with Field): 15]

छेतुओ : प्रशिक्षणार्थीओ

- विचारवानी प्रक्रिया अने विवध पाठ्यसामग्रीनी तीव्र छरीक्षांमां पाठ्यसामग्रीनां वांचन अने प्रतिबिंब अंगे सभानता विकसावे.
- वांचन प्रक्रियामां भाग वेनार वाचक अने लेखकनी यथायोग्य क्षमता वधारवी.
- व्यक्तितगत रीते अने नाना जूथमां वांचन विशेनी चर्चा करे.
- पाठ्यसामग्रीनां अर्थ, छेतु, कार्यो अने जवाबदारीओ संदर्भे तमारा अभिप्रायो अथवा अन्यना विचारोनां संदर्भमां लेखन.

अंकम	विषयवस्तु	कलाक	गुण
1		07	17
(a)	वांचननो अर्थ अने मळत्व	01	
(b)	पाठ्यसामग्रीनी विविधता : वर्णनात्मक, वृतांत के कथनात्मक पाठ्यसामग्री , निरूपणात्मक पाठ्यसामग्री, पाठ्यपुस्तक, संदर्भ सामग्री, प्रयोग मूलक, संकल्पनात्मक अने ऐतिहासिक कार्य, नीति दस्तावेजो, शाणाने लगता अभ्यास, अध्ययन अने अध्यापन	03	
(c)	• वांचन अर्थग्रंथालु : घटको, वांचन अर्थग्रंथालुनुं स्तर, वांचनना भाव, वांचन अर्थग्रंथालुमां जोडायेव ज्ञानात्मक अने अधिज्ञानात्मक प्रक्रिया. • जुदा जुदा पुस्तकनी संरचना अने अर्थग्रंथालु वर्येनो संबंध.	03	
क्षेत्र साथे विनियोग :			
• पाठ्यसामग्रीना वांचन अने प्रतिबिंब पर कार्यशाणानुं आयोजन (कार्यशाणा) • मळावरा माटेनी शाणाना विद्यार्थीओनुं निरीक्षण करी अने वांचन टेवो तथा तेना वांचन अर्थग्रंथालु अंगे अडेवाल लखवा (निरीक्षण) • समाचार पत्रोमांथी प्रसिद्ध पांच तंत्री लेख अंकत्रित करवा अने तेनी विवेचनात्मक समीक्षा करवी (ग्रंथालय) • प्रसिद्ध लेखको विशे लखाणु लखी प्रकल्प बनावो (ग्रंथालय)			
2		09	18
	वांचन प्रतिबिंब : पूर्वोक्तन, संदर्भाकरण, प्रश्नोनी समज अने याद राखवुं , पोतानी मान्यताओ अने मूल्यो सामेना पडकारो उपर प्रतिबिंब , रुपरेखा अने सारांश , दृवीवोनुं मूल्यांकन, वांचन संबंधित विरोधाभास अने सरणामाणी	06	
	• वांचन साथे लेखननुं संयोजन • श्रोताओ अने प्रयोजन साथेना अर्थमां लेखन • अन्य विचारोना संदर्भमां लेखन	03	
क्षेत्र साथे विनियोग :			
• तमारा वांचन अने तमारा सलाह्यायिओना विचारो पर आधारित अंक लेख लखो (पुस्तकालय) • प्रख्यात लेखकने आमंत्रित करी सेमिनारनुं आयोजन करवुं (सेमिनार) • तमारी शाण/कोलेज/घरनी नज्जक वांचन कार्यक्रमनुं आयोजन करी तेना पर अडेवाल तैयार करो (सामाजिक जोडाणु)			

References:

- Reflecting on Literacy in Education. Peter Hannon. Routledge Publication

- Reflective Practice: Writing and Professional Development. Gillie Bolton. Sage Publication
- Write to be Read Teacher's Manual: Reading, Reflection, and Writing. William R. Smalzer. CambridgeUniversity Press.
- Literacy and Learning: Reflections on Writing, Reading, and Society. Deborah Brandt. Wiley Publishers
- Fostering Reflection and Providing Feedback: Helping Others Learn from. By Jane Westberg PhD, Hilliard Jason MD, EdD. Springer Publication
- Research and Reflection: Teachers Take Action for Literacy Development. Andrea Izzo. Information age Publication.
- Reading to Learn in the Content Areas. Judy Richardson, Raymond Morgan, Charlene

Course Title : ICTનો શિક્ષણમાં વિનિયોગ (Application of ICT in Education)

Course Code: EDEPC - 1305

Semester - I

Credit: Theory Credit (TC): 1

Supervised Study Credit (SSC): 1.5

Total: 2.5

Hours: Classroom Teaching: 16

Supervised Study: 48

Total: 64

Total Marks: 50

[External: 35 Marks: Internal (Engagement with Field): 15]

હેતુઓ : પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

- ICT ઉપકરણ (Tools), સોફ્ટવેર અને ડીઝીટલ રિસોર્સિસનો અસરકારક ઉપયોગ કરી શકે
- અધ્યાપન-અધ્યયન અને તેનાં મુલ્યાંકનમાં ICTને સાંકળી શકે
- પોતાના ડીઝીટલ રિસોર્સિસ મેળવે, ગોઠવે અને બનાવે
- વ્યક્તિગત સમૂહીકરણ, વ્યાવસાયિક અધ્યયન, અધ્યાપન-અધ્યયન માટેના વિચારો, અને બહુવિધ અધ્યયન સ્ત્રોતો બનાવવા માટે ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરે
- ઉપર દર્શાવેલ ક્ષેત્રોની અધ્યયન જરૂરિયાત માટે યોગ્ય સ્ત્રોતોને ઓળખે

એકમ	વિષયવસ્તુ	કલાક	ગુણ
1		06	14
(a)	ICTનું વિહંગાવલોકન • ICTનો ટુકમાં પરિચય (ICTના ઇતિહાસ વિના) • શિક્ષણમાં વિવિધ ICTsનો ઉપયોગ	01	
(b)	કમ્પ્યુટરનું ઉપયોગલક્ષી જ્ઞાન [વિન્ડોસ અને લિનક્સ (ubuntu અપેક્ષિત) બંને માટે] • કમ્પ્યુટર શરૂ અને બંધ કરવું • ઓપરેટિંગ સિસ્ટમનું કાર્ય અને ઈનપુટ તથા આઉટપુટ સાધનોની ઓળખ • ફાઇલ મેનેજમેન્ટ (ફાઇલ અને ફોલ્ડરનું વ્યવસ્થાપન i.e. બનાવવા, કટ, કોપી, પેસ્ટ, રીનેમ, અને ગોઠવણ) • સોફ્ટવેર અને ફોન્ટ ઇન્સ્ટોલ અને અનઇન્સ્ટોલ કરવા • ગુગલ ઈનપુટ ટુલ્સ/માઈક્રોસોફ્ટ ઈન્ડીક લેન્ગવેજ ઈનપુટ ટુલ્સ ની મદદથી પ્રાદેશિક ભાષામાં ટાઈપ કરવું (ફક્ત વિન્ડોઝ માટે) • સી.ડી., ડી.વી.ડી., પેનડ્રાઈવ, પ્રોજેક્ટર અને ડીઝીટલ વ્હાઈટબોર્ડ (સ્માર્ટબોર્ડ)નો ઉપયોગ	01	
(c)	એક શૈક્ષણિક સ્ત્રોત તરીકે ઈન્ટરનેટ • ઈન્ટરનેટ: સંકલ્પના, ઉપયોગ અને શિક્ષણમાં મહત્વ (ઇતિહાસ વિના) • ઈન્ટરનેટ સાથે જોડાયેલ સંકલ્પનાઓનો ટુકમાં પરિચય : www, મોડેમ, બ્રાઉસીંગ, હાયપરલીંક, વેબસાઈટ, હોમપેજ, એ-મેઈલ, ચેટ, http, FTP, બ્લોગ, સોશિયલ મીડિયા, વેબ 2.0, ક્લાઉડ કોમ્પ્યુટીંગ • અધ્યયન અધ્યાપન માટે ઉપયોગી લખાણ, ચિત્રો, ઓડિયો, વિડીયો, અને આંતરક્રિયાને સર્ચ એન્જીનના અસરકારક ઉપયોગ દ્વારા શોધવાની શોધ પ્રયુક્તિઓ • બ્રાઉસરનો અસરકારક ઉપયોગ, url ના પાથની સમજ, ટેબ બ્રાઉસીંગ, બુક્માર્કીંગ, બ્રાઉસીંગ હિસ્ટ્રી, પેજ સેવ, સિક્યુરિટી, પોપઅપ સેટીંગ) • ઓનલાઈન એન્સાઈક્લોપીડિયાનો ઉપયોગ (Encyclopedia Britannica, Wikipedia) • ઈન્ટરનેટ પરથી મળતી માહિતીનું પ્રાદેશિક ભાષામાં ભાષાંતર કરવા ઓનલાઈન ટ્રાન્સલેશન સર્વિસનો ઉપયોગ • ઈ-મેઈલનું ઉપયોગલક્ષી જ્ઞાન : ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટ બનાવવું, ઈ-મેઈલ મોકલવો, એટેચમેન્ટ, ઈ-મેઈલ મેળવવો, રીપ્લાય અને ફોરવર્ડ)	04	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ :			

	નીચે પૈકીના કોઈ પણ એકનાં ક્ષયદા અને ગેરક્ષયદા વિષય ઉપર જૂથ ચર્ચા/સેમીનાર ગોઠવો: (a) શિક્ષણમાં ICT (b) એક શૈક્ષણિક સ્ત્રોત તરીકે ઈન્ટરનેટ. [Seminar/ Group Discussion] કોઈપણ એક ઓનલાઈન ક્વીઝ આપો અને તેની માર્કશીટ જમા કરાવો . ઓનલાઈન એસેસમેન્ટના ક્ષયદા અને ગેરક્ષયદા વિશે અહેવાલ તૈયાર કરો. [Quiz] અભ્યાસક્રમના કોઈ પણ એક ટોપિક ઉપર પ્રદર્શન ગોઠવો અને વાલી , વિદ્યાર્થી તથા અન્ય લોકોને તે જોવા આમન્ત્રણ આપો. મુલાકાતીઓનું અભિપ્રાય પત્રક , ફોટા અને વિડીયોની સોફ્ટકોપી , વર્તમાનપત્રોમાં આવેલ સમાચાર (ફરજીયાત નથી) અને પ્રદર્શનમાં મુકેલ સામગ્રી જમા કરાવો. [Social Engagement / Community Engagement] ઈન્ટર્નશીપની શાળામાં ICTના ઉપયોગ વિશે વિદ્યાર્થીઓ , શિક્ષકો, અને વહીવટી કર્મચારીઓ પાસેથી માહિતી મેળવી અહેવાલ તૈયાર કરો. [Observation / Case Study/ Research] “ICT @ School” પ્રોજેક્ટનું મુલ્યાંકન કરો અને તેના ઇતિહાસ , વર્તમાન સ્થિતિ, તથા યોજનાના ક્ષયદા અને મર્યાદા દર્શાવતો અહેવાલ તૈયાર કરો. [Observation / Case Study/ Research]		
2		10	21
(a)	વર્ડ પ્રોસેસર અને સ્પ્રેડશીટ સોફ્ટવેર્સનો શિક્ષણમાં ઉપયોગ વર્ડ પ્રોસેસર સોફ્ટવેર્સનો અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા, મુલ્યાંકન અને વહીવટી કાર્યોમાં ઉપયોગ માઈક્રોસોફ્ટ વર્ડ (Microsoft Office 2007 કે તેથી અદ્યતન)માં વિવિધ ડોક્યુમેન્ટ બનાવવા માટેનું ઉપયોગલક્ષી જ્ઞાન: વર્ડ પ્રોસેસિંગ, પેજ ફોર્મેટિંગ, ટેક્સ્ટ ફોર્મેટિંગ, સ્પેલ-ચેક, ફાઈન્ડ એન્ડ રિપ્લેસ, વર્ડઆર્ટ, ચિત્રો, ટેબલ, મેઈલમર્જ, સ્ટાઈલ બનાવવી અને એડિટ કરવી, પેજ સેટઅપ અને પ્રિન્ટીંગ. OpenOffice Writer/ LibreOffice Writer નું સૈદ્ધાંતિક વિહંગાવલોકન સ્પ્રેડશીટ સોફ્ટવેર્સનો અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા, મુલ્યાંકન અને વહીવટી કાર્યોમાં ઉપયોગ માઈક્રોસોફ્ટ એક્સેલ (Microsoft Office 2007 કે તેથી અદ્યતન)માં વિવિધ સ્પ્રેડશીટ બનાવવા માટેનું ઉપયોગલક્ષી જ્ઞાન: સેલ, રો અને કોલમનો પરિચય , ડેટા એન્ટ્રી, ફંક્શનનો ઉપયોગ (SUM, AVERAGE, IF, MIN, MAX, COUNT, COUNTIF), મુલ્યાંકન અને વહીવટી કાર્યો માટે ફોર્મુલા બનાવવી, ગ્રાફ બનાવવા, સોર્ટિંગ, ફિલ્ટરીંગ, પેજ સેટઅપ અને પ્રિન્ટીંગ. OpenOffice Calc/ LibreOffice Calc નું સૈદ્ધાંતિક વિહંગાવલોકન	10 04	
(b)	પ્રેઝન્ટેશન સોફ્ટવેર્સનો શિક્ષણમાં ઉપયોગ અધ્યયન અધ્યાપન માટે અસરકારક પ્રેઝન્ટેશનના લક્ષણો પ્રેઝન્ટેશન સોફ્ટવેર્સનો અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં ઉપયોગ માઈક્રોસોફ્ટ પાવરપોઈન્ટ (Microsoft Office 2007 કે તેથી અદ્યતન)માં લખાણ, ગ્રાફિક અને ઓડિયો યુક્ત અસરકારક પ્રેઝન્ટેશન બનાવવા માટેનું ઉપયોગલક્ષી જ્ઞાન: સ્લાઈડ લેઆઉટ, વિવિધ પ્રકારની સ્લાઈડ દાખલ કરવી , સ્લાઈડ ડીઝાઈન, સ્લાઈડ નંબર , સમય અને તારીખ , અસરકારક એનીમેશન (સ્લાઈડ અને વિષયવસ્તુ), ચિત્ર, ચાર્ટ, ટેબલ, વિડીયો, અવાજ, હાઈપરલિંકનો ઉપયોગ, સ્લાઈડ પ્રેઝન્ટેશન અને ટાઈમિંગ, નેરેશન રેકોર્ડ કરવું, માસ્ટર સ્લાઈડ એડિટ કરવી , સી.ડી. અને વેબ માટે પ્રેઝન્ટેશનને એક્સપોર્ટ કરવી, PPS તરીકે સેવ કરવી, પ્રિન્ટીંગ OpenOffice Impress/ LibreOffice Impress નું સૈદ્ધાંતિક વિહંગાવલોકન	06	
ક્ષેત્ર સાથે વિનિયોગ : નીચેના ડોક્યુમેન્ટ અને સ્પ્રેડશીટ બનાવો . તેને તમારા શિક્ષકને ઈ-મેઈલ કરો. ડોક્યુમેન્ટ: Curriculum Vite (Biodata) અથવા પ્રશ્નપત્ર (ચિત્ર યુક્ત પ્રશ્ન ધરાવતું 50 ગુણનું) સ્પ્રેડશીટ વર્ગનું હાજરીપત્રક (20 વિદ્યાર્થીઓનું , એક મહિના માટેનું) અથવા માર્કશીટ તૈયાર કરો જેમાં ફોર્મ્યુલાનો ઉપયોગ કરો - sum કુલ માર્ક માટે અને if પરિણામ માટે . વિદ્યાર્થીએ મેળવેલા ટકાના આધારે બાર ચાર્ટ તૈયાર કરો .[Library Engagement / Laboratory Engagement] નીચેના ડોક્યુમેન્ટ અને સ્પ્રેડશીટ બનાવો . તેને તમારા શિક્ષકને ઈ-મેઈલ કરો. ડોક્યુમેન્ટ:			

શિક્ષકની જગ્યા માટેની અરજી અથવા કોઈ એક વિષયની વ્યાખ્યાન નોંધ (જેમાં ચિત્ર, ટેબલ, અને હાઈપરલિંક હોવી જોઈએ)

સ્પ્રેડશીટ:

20 વિદ્યાર્થીનાં નામ, જાતીયતા, ઉંમર, કેટેગરી, ઊંચાઈ, અને વજનનો વિદ્યાર્થી રેકોર્ડ તૈયાર કરો. સરાસરી ઉંમર, ઊંચાઈ, અને વજન શોધો. સોર્ટ ફંક્શનનો ઉપયોગ કરી માહિતી ગોઠવો અને માહિતીને કેટેગરી પ્રમાણે ફિલ્ટર કરો. અથવા 10 કર્મચારીઓ માટે સેલરી શીટ બનાવો અને તેમાં નામ, હોદ્દો, બેસિક સેલરી, D.A., H.R.A., ઈન્કમ ટેક્સ, નેટ સેલરીના ડેટા એન્ટર કરો. સોર્ટ ફંક્શનનો ઉપયોગ કરી માહિતી ગોઠવો. માહિતીને હોદ્દા પ્રમાણે ફિલ્ટર કરો. [Library Engagement / Laboratory Engagement]

- સર્ચ એન્જનના અસરકારક ઉપયોગ માટેની એક પાવરપોઈન્ટ પ્રેઝન્ટેશન બનાવો (ઓછામાં ઓછી 14 સ્લાઈડ, ચિત્રો, વિડીયો/ઓડિયો, એક સ્લાઈડ લખાણ, ચિત્રો વગેરેના સંદર્ભની) અને તેને સબમિટ કરો. [Library Engagement / Laboratory Engagement]

References:

- Bucki, Lisa & et.al.(2013). Microsoft Office 2013 Bible. New Delhi: Wiley India Private Limited.
- Kumar, Bittu. (2013). Microsoft Office 2010 .New Delhi: V & S Books.
- Wingate, Robert. (2008). Beginners Guide to OpenOffice.Org 3.0 .Lulu.com.
- Soni, R & et.al.(2013). Computer Adhyayan.Gandhinagar: GujaratState boards of school Textbooks.
- Free E-books from Microsft : <http://goo.gl/ifh5nL> (<https://support.office.com/en-in/article/E-books-for-Microsoft-Office-2010-0a06e86e-9eb2-45d1-94db-fe2798ab5d6c>)
- Microsoft Tutorial for OneDrive: <http://windows.microsoft.com/en-in/windows-8/getting-started-onedrive-tutorial>
- List of Books for Open Office: <https://www.openoffice.org/support/books.html>
- <http://learn.googleapps.com/drive>
- <http://www.excel-easy.com/introduction/formulas-functions.html>
- http://spipa.gujarat.gov.in/downloads/ccc_plus_study_material.pdf
- <https://www.openoffice.org/>
- <https://www.libreoffice.org>
- <https://rlhealth.wikispaces.com/file/view/Slideshare+tutorial.pdf>
- <https://www.wikimedia.org>
- <https://www.oercommons.org>
- <http://nroer.gov.in>
- <http://www.youtube.com/>

